Comisia pentru românii de pretutindeni

13 octombrie 2026
(stenogramă)

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Bună ziua stimaţi colegi, dragi invitaţi, reprezentanţi ai presei. Bine aţi venit la şedinţa Comisiei pentru românii de pretutindeni din Senatul României. Astăzi ne reunim cu o problemă foarte importantă: este vorba despre proectul de lege al Ucrainei privind asigurarea drepturilor la educaţie ale persoanelor aparţinând minorităţilor naţionale, solicitarea unei intervenţii urgente ale autorităţilor române. Voi saluta prezenţa în această şedinţă a E.S. Ambasadorul României la Kiev, domnul Victor Micula, doamnei consul general Loredana Stănculescu pe zona Cernăuţi. Avem de asemenea prezenţa domnului consul pe zona Odesa, Claudiu Tătaru. De asemenea este cu noi prin Zoom şi doamna Aurica Bojescu, secretar executiv la Uniunea Interregională Comunitatea Românească din Ucraina şi domnul Marian Gherman, director al Institutului de Studii Politice şi Capital Social din Cernăuţi. Iar fizic, aici îi avem ca invitaţi cărora vreau să le mulţumesc pentru efortul pe care l-au depus să fie prezenţi , domnul Eugen Patraş, vicepreşedinte al Institutului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi „ pentru românii de pretutindeni. Şi este de asemenea alături de noi domnul Anatol Popescu, reprezentantul Asociaţiei Naţional –Culturale a românilor din regiunea Odesa – Basarabia. Am să mulţumesc reprezentanţilor presei care sunt astăzi prezenţi la această Comisie întrucât ieri după un vot foarte grav pe această lega dată in Rada Ucrainei, în majoritate presa românească a titrat despre succesul Budapestei dar despre drama care se abate asupra românilor din Ucraina aproape nimic.

Am să vă prezint situaţia de fapt, acţiunile pe care eu le întreprind timp de o săptămână pe această temă, care sunt repercusiunile după ce această lege a fost votată şi promulgată în regim de urgenţă şi voi face de la început o diferenţiere pentru a înţelege şi românii de acasă că românii din comunităţile istorice româneşti nu echivalează cu românii din diaspora. Ei nu au de ce să vină în România şi la ce să vină în România. Ei trăiesc la ei acasă în locurile în care s-au născut bunicii şi străbunicii lor. Peste ei s-au trasat dramatic nişte graniţe şi nu au mai avut ce să facă. Ţin să vă spun din tot sufletul că aceşti oameni indiferent că trăiesc în Ucraina, Ungaria, în Serbia, Bulgaria, în Albania sunt cetăţeni care respectă statele în care trăiesc, vorbesc limba statului respectiv şi îţi doresc un singur lucru: respectarea dreptului lor de minoritate. Şi anume: limba, adică şcoală în limba lor maternă; dreptul la slujbă religioasă în limba maternă şi presă – asta dacă s-ar putea ar fi cumva ca un bonus. Ei nu cer nimic altceva. Vă spun sincer din discuţiile purtate cu fiecare dintre ei, nu au niciun alt fel de pretenţii. Sunt nişte drepturi pe care ei le merită şi ar fi nişte drepturi pe care statele acestea ar trebui să le dea ca reciprocitate.
Pentru că România este un exemplu de ceea ce înseamnă drepturi date minorităţilor.
In afară de drepturile despre care vă vorbeam mai devreme le dăm inclusiv un post de deputat în Parlamentul României.

Statul Român, în schimb, nu este capabil să ceară această reciprocitate. Aceasta este problema care ne-a adus în situaţia în care suntem de fapt!

Pentru că repercusiunea acestei legi, vă spun din tot sufletul şi vă rog să mă iertaţi pentru tonul apăsat - dar va duce la dispariţia limbii române, la dispariţia şcolilor, grădiniţelor, liceelor româneşti din Ucraina.

Săptămâna trecută, luni dimineaţa, am primit un mesaj de la un om pentru care eu am un respect deosebit, ştiu câte a făcut pentru comunitatea din Ucraina, şi niciodată statul român nu va putea să-i mulţumească îndeajuns. Omul acesta nu mă deranjează decât dacă este ceva grav! Şi exact aşa mi-a scris: trebuie să ne întâlnim urgent, este grav! A venit la Parlament, am văzut legea! Şi a spus: haideţi să facem un memoriu, haideţi să facem amendamente, dacă partea română până acum nu a fost capabilă de la finalul lunii august când acest proiect legislativ a fost făcut public, să ducă nişte amendamente acolo, haideţi să o facem noi. Eu mă angajez că le voi transmite mai departe! Să le transmitem in tandem! 2 zile a durat până când domnul Patraş, domnul Popescu, doamna Bojescu, domnul Botoş, reprezentanţi ai românilor din toate cele 3 regiuni cu comunităţi mari de români, au făcut memoriul pe care dumneavoastră îl aveţi pe masă, au făcut amendamentele pe care dumneavoastră le aveţi pe masă.

Am scris de urgenţă o scrisoare însoţită de aceste documente către: Ministerul Afacerilor Externe, Administraţia prezidenţială, Ministerul Educaţiei pentru a face demersurile necesare de a amâna votul din Rada Ucrainei!

Asta trebuiau să facă ei! Era singurul lucru! Dacă nu au fost capabili să facă consultări împreună cu comunitatea de români măcar să amâne votul până când au loc nişte consultări veritabile!

Nu am primit niciun răspuns!

Doar confirmare de primire!

Mai departe am făcut scrisori prin care am solicitat celor care au între atribuţiile lor sesizarea Comisei de la Veneţia! Şi anume: preşedintele Camerei Deputaţilor din România, preşedintele Senatului din România şi bineînţeles Guvernul României!

Niciun răspuns!

Întrucât au fost consumate pe plan naţional toate acţiunile pe care eu le-aş fi putut face, am trecut la partea internaţională! Fiind membru APCE şi membru în Comisia de monitorizare din cadrul Adunării Parlamentare a Consiliului Europei am transmis informare şi solicitare către preşedintele Comisiei de monitorizare pentru a informa Comisia de la Veneţia.

De asemenea aceeaşi informare şi solicitare am direcţionat-o către Secretarul General al Consiliului Europei, având şi el între prerogative această posibilitate de a sesiza Comisia de la Veneţia.

Aşa cum se prezintă situaţia actuală avem acum un eşec diplomatic al Ministerului Afacerilor Externe, al reprezentanţilor comunităţilor de români de la nivel de ambasadă pentru că nu se acţionează la timp şi cum trebuie adică în interesul comunităţii de români, vom asista pasiv la o asimilare fără precedent!

Voi da cuvântul în primul rând domnului Patraş, domnului Popescu pentru că sunt aici prezenţi în sală şi am să vă rog întrucât avem în online şi reprezentantul ambasadei şi reprezentanţii consulatelor şi pe doamna Bojescu, orice întrebări aveţi nu le-aţi pus până acum, poate vă lămuresc de ce am ajuns în această situaţie, să vedem ce se mai poate face de aici înainte!

Domnule Patraş vă rog, aveţi cuvântul!

Domnul Eugen Patraş – vicepreşedinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuţi:

- Mulţumesc mult doamnă preşedinte! Mulţumesc domnilor senatori pentru această invitaţie!

Sigur că am așa o ușoară senzație că noi alergăm în urma trenului, dar oricum mă simt totuși moral obligat din partea comunității românești de unde și provin, din Ucraina, ca să aduc la cunoștință anumite lucruri, anumite fapte care ne interesează sub aspectul discuției și subiectului pe care îl discutăm astăzi!

În primul lucru 3 lucruri vreau de la bun început să spun:

1) primul că nu sunt pro–rus și nici pro-Putin. Pentru că este o metodă foarte simplă de a eticheta pe cineva atunci când nu vrei sa găsești, să identifici niște răspunsuri la niște întrebări!
2) Nu fac parte din niciun partid, nici din Ucraina nici din România, pentru a nu fi afiliat ca simpatizant al unui anumit partid!
3) Atunci când vorbim de drepturile omului și implicit de drepturile minorităților naționale , mai precis a minorității naționale românești din Ucraina, nu înseamnă că noi suntem împotriva statului ucrainean! Nici pe departe! Noi suntem la fel de interesați în integrarea europeană a Ucrainei cum sunt și celelalte 40 -45 de milioane de cetățeni ucraineni! În egală măsură! Cu atât mai mult că sunt o bună parte dintre românii noștri din Ucraina ca și cetățeni români! De ce nu? Mai ales pentru că legislația ucraineană permite acest lucru în acest moment!

Vreau foarte pe scurt să îmi spun punctul meu de vedere asupra ceea ce s-a întâmplat iar ședința de astăzi nu ar fi trebuit să aibă loc dacă autoritățile române ar fi reacționat la timp! Noi am sesizat și palatul Cotroceni și Ministerul Afacerilor Externe de mai multă vreme, dar în speța dată cam din primăvară, din luna aprilie. Am făcut câteva cereri pentru audiență!

Pentru că, în mod evident, comunitatea cunoaște mai bine problemele cu care se confruntă! Am trimis "n'' memorii ! Nicio reacție! Nicio reacție și asta ne revoltă cel mai mult! Nu se poate accepta o asemenea desconsiderare a unei comunități de români de peste 400.000 de suflete! Deci am fost, am bătut la uși, am cerut! Nu ni s-a deschis nicio ușă! Iar acum, după votul de ieri, încercăm să rezolvăm ceva! Am o senzație de jenă așa pentru autoritățile române! Sincer vă spun!

Deci, de la sfârșitul lunii august, din câte cunosc, iar reprezentanții Ministerului Afacerilor Externe pot confirma sau infirma acest lucru!

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, președinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Reprezentanții Ministerului Afacerilor Externe, mă scuzați că intervin, din păcate nu au venit la această întrevedere!

Domnul Eugen Patraș – vicepreședinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuți:

- Deci reprezentanților Ministerului Afacerilor Externe li s-a transmis acest mesaj de modificări la legea educației!

Partea maghiară de 1 an de zile poartă negocieri cu partea ucraineană!

Deci subiectul s-a cunoscut! Era de notorietate! Nu putem spune că lucrurile au fost ținute în secret! Deci totul s-a cunoscut! Iar noi cu propunerile noastre am venit la autoritățile române și la palatul Cotroceni și la Ministerul de Externe! Avem mai multe scrisori dar de obicei noi nu primim niciun răspuns!

Noi am avut în 1991 după destrămarea URSS-ului 132 de școli! Acum avem jumătate! Decia avem suficiente argumente, numai principiile astea pe care le invocăm să avem emoții pentru ceea ce va urma în anii viitori!

Noi suntem în 3 regiuni din Ucraina: regiunea Cernăuţi, regiunea Transcarpaţia şi regiunea Odesa! La regiunea Odesa, Anatol se va referi mai pe larg! Din 21 de şcoli care erau în 1991 cu aşa numită limbă moldovenească de predare acum a mai rămas 1 singură şcoală! Avem motive pentru a nu dormi liniştiţi în ceea ce priveşte educaţia în limba maternă!

Pe data de 9 octombrie, foarte recent, în sfârşit, Ministerul Educaţiei şi un birou de integrare europeană al Ucrainei ne-a invitat pentru aşa numite consultări, cu mai puţin de 24 de ore înainte, în online, ne invită – spre surprinderea mea – la solicitarea Ambasadei României – nu prea înţeleg ce mandat a avut domnul ambasador şi ce atribuţii pentru a ne invita la o întâlnire cu reprezentanţii Ministerului Educaţiei, care minister a încercat din răsputeri – să ne convingă pe cât de bun este acel proiect de lege! Iar pe cât de bun, mă voi referi puţin mai încolo!

Deci voiau să ne convingă cât de bun este acel proiect!
Nu altceva!
Nu consultări!
Nu informări!
Nu să ne asculte pe noi!

Decât absolut formal! S-a văzut de la mare distanţă că nu erau interesaţi de consultări !

Voiau să ne pună în faţa faptului împlinit!

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- O întrebare, ca să nu treceţi! Eu am o informaţie că în timpul acestor consultări de vineri de la prânz, în condiţiile în care deja trecuse de cel puţin 1 comisie proiectul, este adevărat că moderatorul v-ar fi spus că amendamentele vi se vor primi după ce va fi votată legea? Sau am înţeles eu greşit?

Domnul Eugen Patras – vicepreşedinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuţi:

- De amendamente dacă îmi amintesc nu a fost vorba, pentru că avizele comisiilor de profil, comitetelor de profil din Rada Supremă erau date, deci acea întâlnire de sâmbătă a fost absolut inutilă pentru o mai bună redactare a legii respective! A survenit doar în contextul de a ne convinge că legea este foarte, foarte bună pentru comunitate.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Deci din propunerile dumneavoastră, după consultările de vineri, concret, s-a preluat ceva în proiectul de lege care a fost votat ieri?

Domnul Eugen Patraş – vicepreşedinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuţi:

- Zero!

Iar după ce am depus noi, comunitatea, un alt proiect de lege prin deputatul Gheorghe Mazuratu a fost o discuţie în cadrul comitetului cu profil absolut formal! În câteva minute s-a respins în totalitate! Iar la întâlnirea tot de sâmbătă când spre final a fost întrebat moderatorul cine a venit cu iniţiativa pentru o asemenea întâlnire, moderatorul cu un zâmbet ironic a răspuns, păi, tot ai voştri! Ambasada României!

Acum nu ştiu de ce se întâmplă aşa că de 6 luni de zile nu se găseşte cineva să ne asculte, comunitatea românească din Cernăuţi aici la Bucureşti, nici la Ministerul Afacerilor Externe şi după mai multe intervenţii scrise şi verbale iar în mai puţin de 24

de ore se reuşeşte să se adune 80 de reprezentanţi ai comunităţii româneşti de către Ministerul Educaţiei sigur la rugămintea, solicitarea Ambasadei României!

Strict pe legea care a fost votată ieri. Din câte ştiu tratatul de bază din 1997 dintre România şi Ucraina încă este valabil!

Dacă citiţi cu atenţie articolul 13, punctul 5, acolo nu se vorbeşte de clase şi grupe, cu predare în limba română! Acolo se vorbeşte de şcoli!

Şi vă citez: ,,într-un număr necesar de şcoli şi instituţii de stat pentru învăţământ şi specializare".

În Bucovina în 1870 Austria a înfiinţat şcoli, nu clase şi nu grupe, deci noi avem nişte tradiţii de peste 150 de ani! Iar articolul 22, alineatul 3 din Constituţie spune că la adoptarea unor noi legi nu poate fi restrâns volumul existent de drepturi. Ori noi tocmai despre asta vorbim!

În comunicatul de presă al Ministerului Afacerilor Externe după vizita secretarului de stat ucrainean Mişinco tocmai asta s-a şi vorbit! Să nu se restrângă acel volum de drepturi! Ori prin votul de ieri din Rada Supremă tocmai asta s-a şi întâmplat!
Deci vorbim de clase şi nu şcoli!

Deci se dă practic undă verde pentru deschiderea claselor paralele care duc la faptul că în regiunea Odesa, prin deschiderea claselor paralele cu o altă limbă de predare din 21 de şcoli , a rămas 1 singură şcoală din Borislău cu predare în limba română! Iar cele 50% care sunt stipulate prin legea aprobată ieri, cu predare în limba română condiţie pentru ca acea şcoală să fie considerată a minorităţii naţionale, doar 2 şcoli întrunesc această condiţie! Toate celelalte şcoli sunt încet, încet pe cale de dispariţie!

Un alt element al acelei legi este lista materiilor care se predau în limba ucraineană poate fi extinsă la solicitarea a 2 /3 din părinţi!

Să vorbim despre opţiunea părinţilor! Din zecile de cazuri voi aminti doar 1 singur caz de notorietate, mulţumită televiziunii române!

Cazul din Cartal! De 5 ori părinţii şi-au schimbat cererile! Sub presiunea primarului şi a responsabilei primăriei la presiunea directoarei de şcoală ! Au învăţat copii 4 zile în limba română după care vine primarul şi spune nu avem bani! Deci nu avem bani pentru clasa românească în sat românesc dar pentru clasa ucraineană avem bani. Ceea ce spun, avem dreptul moral de a spune şi pentru cei 400 de tineri români care au căzut pe front în Ucraina.

În ceea ce priveşte extinderea listei de materii care se predau în limba ucraineană, această aprobare din partea părinţilor în condiţiile de azi din ţara vecină şi prietenă poate fi obţinută în 24 de ore. Cine cunoaşte situaţia pe teren bine.

Deci, de exemplu, nu e un profesor la chimie în şcoală.

Vine directorul şi spune: „Noi nu avem profesori care să predea în română, dar avem din satul vecin un ucrainean care poate să predea în limba ucraineană. Ce facem? Nu predăm deloc chimia sau predăm în ucraineană? Păi, predăm. Cum să rămânem fără de obiectul respectiv? Predăm şi tot aşa, încet, încet, încet, încet. Aşa au fost în totalitate ucrainizate o serie de şcoli. Stroieşti în regiunea Cernăuţi, Forost în regiunea Cernăuţi, Mămăliga în regiunea Cernăuţi, aproape în totalitate, Vancicăuţ în regiunea Cernăuţi, Eschipul în regiunea Odesa etc. etc. Deci o treime din şcolile care în '91 erau cu limba română de predare, o treime, acuma sunt pe cale de dispariţie. Sunt bilingve, dar pe ultima 100 de metri în care dispar clasele româneşti.

Deci era un semnal suficient de serios pentru Bucureşti, pentru Ministerul Afacerilor Externe să sune alarma. Nu s-a interesat deloc. Dacă s-ar fi interesat, ne contactau, ne ascultau, făceau ceva.

Niciun punct de vedere, din câte știu eu, din partea română nu s-a transmis. Eu nu știu cum se poate de venit acum partea română să poată să vină acum mai modificăm legea.

A știut partea română de modificarea legii. A știut.

De ce n-a intervenit? Cine trebuia să o facă? Badea Gheorghe și Mătușa Catrina sau instituțiile statului român, Ministerul Afacerilor Externe, Administrația Prezidențială, dar în primul rând Ministerul Afacerilor Externe, după care cunoașterea de către măcar unul dintre reprezentanții administrației școlii a limbii române, a limbii minorității naționale. Păi, de la 44 încoace, în toate școlile noastre, în perioada sovietică și după 91, n-a fost caz aproape, poate pe undeva total izolat, 1 la 1000, ca cineva din conducerea școlii să nu cunoască limba română.

Nu a fost așa ceva.

Directorul, directorii adjuncții, doi de regulă, da, organizatorul școlii, toți cunoșteau și cunosc. Acuma ce se întâmplă? Fiți atenți. Deci nu mai puțin de unu să cunoască limba română. Deci din cinci 1 legal, în mod legal.

Vom pierde limba română. De ce? Pentru că dacă se va întâmpla că directorul cum a fost o perioadă de 15 ani la Ostrița de lângă Cernăuți, directorul, un fost șef adjunct al Inspectoratului Școlar Regional, nu cunoștea limba română. Toate ședințele Consiliului Pedagogic, toate întâlnirile cu părinții, toate restul întâlnirilor cu elevii, etc se desfășurau în limba pe care o cunoștea acel director: doar ucraineana. Așa se va întâmpla și în continuare.

Deci nu se poate ca lucrând într-o școală cu predarea în limba română, maghiară care o fi bulgară, să nu cunoască acea limbă. Mai ales prima persoană, directorul școlii. Nu știu dacă aveți cazuri în România când într-o școală cu predare în limba maghiară directorul este un român care nu cunoaște limba maghiară.

Spuneți-mi, eu nu cred că există așa ceva!

Ei, acolo se poate. Și atunci dacă directorul nu cunoaște limba română, la ce să ne așteptăm? Și dacă de acolo un pic rupem, de acolo un pic luăm, o materie și o trecem la ucraineană, directorul nu cunoaște româna încet dispărem.

De acolo mai nu sunt bani pentru a deschide clasa română și așa încet dispărem. Ori în România de azi, Bucureștiul de azi, legislativul român, ministerul de externe, administrația prezidențială poartă răspunderea pentru existența în continuare a comunității românești din Ucraina, după cum și a altor comunități din țările vecine. Deci, poartă răspundere.

Comunitatea nu are puterea să convingă autoritățile centrale din Ucraina. Avem un singur deputat, deci noi nu avem câte 70 cum are UDMR-ul și foarte bine că are. Aici în România avem o singur o singură voce. Nu ne ascultă nimeni.

Dacă nu își spune cuvântul Bucureștiul prin Ministerul Afacerilor Externe, prin Administrația Prezidențială, noi nu reușim absolut nimic. Acuma întrebarea firească, ce-i de făcut în continuare?

În primul rând să ne plecăm frunțile cu toți să ne cerem iertare că n-am făcut nimic!

În al doilea rând, eu cred că se poate sesiza chiar după votul de ieri, dar rușinos pentru partea română, rușinos pentru - în primul rând- pentru Ministerul Afacerilor Externe, deci pentru comportamentul pe care îl consider absolut inacceptabil.

N-au dorit să ne asculte, ne-au respins încontinuu, nu au vrut să răspundă sub nicio formă.

Trebuie contactată Comisia de la Veneția; de contactat partea ucraineană; de început niște negocieri întârziate, dar tot prin negocieri, că nu putem altfel, tot prin negocieri și

de explicat. Să ne asculte ca să explicăm, pentru că acum pentru cineva pare simplu că, de exemplu, cu 50% dacă nu întruneşti 50% nu poţi fi şcoala minorităţii naţionale, dar peste 5 ani o să vedeţi care vor fi efectele.

Şi cu extinderea listei materiilor care pot fi predate în altă limbă. Da, noi suntem trecători aici, noi suntem vremelnici. Şi preşedintele este vremelnic şi ministrul de externe şi noi şi deputaţii.

Noi toţi suntem vremelnici, dar comunitatea vrea să rămână în continuare să stea acolo unde a stat de veghe de 2000 de ani. Deci are Bucureştiul prin instituţiile sale centrale obligaţia şi legală prin articolul 7 din Constituţie, prin tratatul de bază din '97, atunci când ni s-a spus din partea fostului preşedinte Constantinescu că ne va fi mai bine. Ei, nu ne e mai bine dacă din 132 de şcoli au rămas jumătate. Dacă dumneavoastră apreciaţi că ne este mai bine, rămâne aşa.

Dar eu cred că nu e mai bine.

În perioada, din nou repet, nu sunt pro-sovietic, nu sunt pro-rus, dar în perioada sovietică, în timp de 30 de ani de până la '91, n a fost închisă nicio şcoală românească.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Cu toate că dumneavoastră îmi spuneţi că acum stăm mai rău, mai rău decât în perioada sovietică!

Domnul Eugen Patraş – vicepreşedinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuţi:

- Da, ştiu că voi fi etichetat, dar cifrele asta spun. Să pună cineva cifrele pe masă. În perioada sovietică, toate materiile, cu excepţia limbii ruse, literaturii ruse şi milităriei, se predau în limba română, chiar dacă era numită moldovenească.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Aşa cum o vedeţi dumneavoastră situaţia actuală şi făcând această comparaţie între perioada sovietică, câte şcoli erau, care estimaţi că va fi numărul de şcoli peste 10 ani să spunem?

Domnul Eugen Patraş – vicepreşedinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuţi:

- Dacă nu se schimbă nimic în legislaţia ucraineană, iar aici vorbim de nişte politici rău intenţionate.

Uneori prin comentariile jurnaliştilor, politicienilor se vorbeşte de faptul că acolo un primar, un director de şcoală au făcut ceea ce a făcut la nivel central. Nu este adevărat. Este o politică centralizată de asimilare. Una este comunitatea rusă care are păcatele ei, dar noi nu suntem incluşi. Noi suntem ţară, vecină şi prietenă.

Noi suntem, ne-am dovedit a fi Ţara Românească. S-a dovedit a fi cea mai bună prietenă alături de Republica Moldova pentru Ucraina în condiţii de război.

Ucraina a avut probleme şi cu Polonia şi cu Slovacii şi are şi cu Slovacia şi cu Ungaria.

În perioada de după 22 de când s-a declanşat conflictul. Numai România şi Republica Moldova au fost cele care au avut un comportament exemplar şi îl au în continuare şi e foarte bine dar dragostea nu poate fi unilaterală.

Deci noi cerem respect şi intervenţia de urgenţă a părţii române prin preşedinţie, prin Ministerul Afacerilor Externe.

Noi vrem păstrarea limbii române în şcoală. Şcoala şi biserica sunt doi piloni de bază pentru a păstra continuitatea, existenţa comunităţii româneşti.

Iar spre final o să vreau să mă refer, dacă îmi permiteţi, la un alt subiect: Biserica Română Ortodoxă din Ucraina, pe care ne chinuim de doi ani de zile să o înregistrăm. Uitaţi-vă, asta e numai o parte din dosarul de 10 cm!

De 2 ani de zile este această documentaţie şi nimeni din partea română nu vrea să intervină.

Deci citez articolul 13, punctul 6 din tratatul de bază dacă mai este valabil. Asocierea religioasă a comunităţii româneşti din Ucraina, respectiv a comunităţii ucrainene, care are un vicariat aici, întrunim toate condiţiile legale.

Toate condiţiile legale şi refuză ca să ne înregistreze.

Am trimis cererea, după care în instanţă, că acuma trebuie să ne judecăm, iar instanţa nu se pronunţă. Cu o zi înainte de a trimite tot dosarul ni s-a spus: „Trimiteţi prin poştă electronică tot dosarul, ceea ce am făcut. Iar în instanţă vine şi spune: „Dar de ce aţi trimis prin poşta electronică?" Adică o bătaie de joc. Am sesizat iarăşi administraţia regională Administraţia Prezidenţială de trei ori, Guvernul de două ori Ministerul Afacerilor Externe de trei ori.

Niciun răspuns.

Păi pentru cine lucrează autorităţile române? Cu noi, pentru noi sau împotriva noastră?

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni

- Ca să fim pe scurt, apropo de această ultimă problemă expusă de domnul Patraş, noi am dori ca biserica românească din Ucraina să iasă de sub cupola celei ruseşti şi să vină sub cupola Bisericii Româneşti, ca să fie foarte clar ce se doreşte prin acest demers.

Domnul Eugen Patraş – vicepreşedinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuţi

- O completare, doamna preşedinte: noi vrem să ieşim de sub tutela Bisericii Ruse şi suntem bătuţi şi înjuraţi pentru că stăm acum în cadrul bisericii Patriarhiei Ruse şi suntem loviţi din toate părţile.

De ce suntem acolo?

Atunci când decidem şi au fost patru parohii care au decis să iasă. Când ieşim iarăşi suntem loviţi şi iarăşi ameninţaţi cu mobilizarea pe front în primă linie. De ce? Pentru că noi trebuie să mergem în direcţia bisericii lui Poroşenco, nu a Bisericii Ortodoxe Române, dar a bisericii lui Poroşenco.

Deci şi aşa e rău şi aşa nu e bine.

Ce facem cu ortodocşii români din Ucraina? Daţi-ne o soluţie! 2 ani de zile au trecut. Cine trebuie să intervină? Noi nu avem puterea. Statul român poate să intervină sau nu? Cât mai trebuie de aşteptat? Păi, preoţii noştri sunt mobilizaţi pe front.

Numai pe cei care ţin de Patriarhia Rusă sunt mobilizaţi pe front. Nu vreau să pun în discuţie de ce e aşa, dar asta astea sunt faptele.

Cel de al doilea părinte care a semnat cererea de înfiinţare a asociaţiei religioase Biserică Ortodoxă Română, Mihai Stegărescu din regiunea Odesa, este refugiat, nu poate intra în ţară, este căutat de poliţie în Ucraina. Deci nu se poate în felul ăsta, dacă suntem pentru respectarea drepturilor omului, nu? Pentru respectarea minorităţilor, drepturilor minorităţilor ca parte integrantă a drepturilor omului. Păi de ce toată lumea tace? Eu nu înţeleg. Până când? Dacă sunt întrebări, poftim, le lămurim. Dar nu putem. Tot scriem şi scriem şi scriem şi scriem. Niciun răspuns, nu doare pe nimeni nimic.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni

- Aş vrea să pun o întrebare doamnei Aurica Bojescu, pentru că este reprezentantul tuturor comunităţilor de români din Ucraina.

Doamna Bojescu, întrucât mai devreme astăzi am avut o audiere şi la Comisia pentru Politică Externă din Senat, eu am pus întrebarea dacă dumneavoastră sau altcineva dintre reprezentanţii românilor au fost contactaţi de una dintre cele patru instituţii din Ucraina care sunt datoare să facă aceste consultări cu românii privind această lege şi avem două situaţii.

În 26, dacă nu mă înşel, 26 august aţi avut pe Zoom o consultare cu aceste instituţii şi apoi consultarea care a fost vineri pe 9 la prânz când deja proiectul intrase în comisiile din Radă în dezbatere. Vreau să ne lămuriţi cât la sută din ce aţi discutat dumneavoastră pe 26 s-a luat în considerare şi dacă ce aţi discutat şi aţi cerut dumneavoastră pentru comunitatea românească în 26 august apare în actualul proiect de lege care a fost votat şi promulgat ieri.

Doamna Aurica Bojescu, secretar executiv al Uniunii Interregionale „Comunitatea Românească din Ucraina”:

-Bună ziua.

Mulţumesc. În data de 6 august am fost informaţi doar cu un tabel comparativ al unei legi care nu ştiam despre el, care nu era încă cunoscut de noi doar de partea maghiară, ştiam că se negociază la un proiect pe care l-am solicitat încă din luna iunie când am aflat despre el. Nu ni s-a dat public proiectul de lege! Doar un tabel comparativ care cuprindea statutul şcolii minorităţii naţionale care trebuie să fie adus când este o clasă cu predare în limba română !

Dar nu era un punct pe care să-l recunosc a fi dintre propunerile noastre! De ce? Pentru că nu era examen la terminarea şcolii medii la limba procesului de învăţământ limba română, pentru că ştiţi că în România este examen de bacalaureat la limba minorităţii ucrainene în limba ucraineană!

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Vă rog să vă apropiaţi mai mult de microfon!

Vă auzim destul de slab.

Doamna Aurica Bojescu, secretar executiv al Uniunii Interregionale „Comunitatea Românească din Ucraina”:

Şi nu ştiu de ce, pentru că este telefonul meu după care vă apelez dar e ceva de la dumneavoastră mai mult. Deci, am să repet încă o dată că atunci în 26 august nu am văzut nicio urmă din propunerile noastre care au avut loc la planul de măsuri cu Comisia Europeană pentru Integrarea Europeană.

Şi atunci am văzut că examenul la limba maternă, la limba română nu este fixat în acel capitol despre ZNO, cum zicem noi în acel proiect de tabel care ni s-a dat la data de 26 şi am luat cuvântul şi am spus că trebuie făcut ca să avem propunerile noastre că ele lipsesc acolo, lipsesc cele pe care le-am adus la planul de măsuri, lipseşte examenul la limba maternă.

Nu este măcar fixat în acel tabel şi am spus că trebuie să ne animăm foarte serios pentru situaţia creării liceelor şi păstrării polilor cu limba minorităţilor de predare.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Doamna Bojescu, cui aţi transmis mai exact? Cui aţi transmis că lipsesc toate aceste elemente atât de importante pentru comunitate?

Doamna Aurica Bojescu, secretar executiv al Uniunii Interregionale „Comunitatea Românească din Ucraina":

- Moderatorului care a moderat şi şedinţa din dată nouă? Este procesul verbal al şedinţei din 26 la Ministerul Educaţiei din Ucraina şi la Serviciul Politici Etnice. Serviciul pentru Politici Etnice.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Deci la Ministerul Educaţiei din Ucraina!

Doamna Aurica Bojescu, secretar executiv al Uniunii Interregionale „Comunitatea Românească din Ucraina:

- Nu, nu! Cei de la Politici Etnice! Dar ei erau prezenţi în şedinţă. Mai mult decât atât, la data de întâi când a ieşit public proiectul de lege, noi nu eram atunci pregătiţi cu totul ca să facem imediat un proiect alternativ şi am reuşit să trimitem prin deputatul Mazurat tabelul nostru comparativ cu propunerile noastre, cele care au fost preluate şi de la o altă organizaţie a românilor din Ucraina cu experienţă în domeniul învăţământului.

Sigur că asta este o problemă, că au fost toleraţi şi persoanele care nu au mandat şi nu au atribuţii nici prin experienţă şi nici prin demersurile care le-au făcut până acum. De aceea noi recunoaştem că asta se face cu scopul de a fărâmiţa problema învăţământului în limba maternă.

Unii spun într-un fel, ceilalţi spun în alt fel şi desigur că este foarte necesară o poziţie foarte sănătoasă a României şi a ambasadei.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Doamna Bojescu, mă scuzaţi că vă întrerup, spuneţi-mi, vă rog frumos, mie nu mi s-a răspuns nimic nici de la Administraţia Prezidenţială, nici de la MAE nici de la Ministerul Educaţiei.

Dumneavoastră, pentru că am depus în paralel acele solicitări, v-a răspuns vreuna dintre instituţii, că s-ar angaja, că ar face tot ce ţine de ei să intervină pe cale diplomatică, pe cale parlamentară, către Rada Ucrainei pentru amânarea votului?

Doamna Aurica Bojescu, secretar executiv al Uniunii Interregionale „Comunitatea Românească din Ucraina":

- Nu, nu au niciun răspuns.

În schimb, noi avem foarte mare aşteptare pentru acest lucru, este foarte necesar ca noi să avem o susţinere şi să ne dea un pic de curaj România că au grijă de noi.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Ştiu. Aşteptaţi, aşteptaţi întotdeauna de la Ţara Mamă un semn de susţinere şi de apărare. Aş vrea să îi dau cuvântul domnului Anatol Popescu pentru că şi dumnealui a fost prezent la consultările de vineri de la prânz.

- Domnul Popescu, spuneţi-mi, vă rog frumos, în ce măsură din ce aţi cerut s-a transferat măcar 1% din solicitările reprezentanţilor comunităţilor de români din Ucraina în actualul proiect de lege votat?

Domnul Anatol Popescu, preşedinte Asociaţia Basarabia:

- Bună ziua, mulţumesc pentru invitaţie.

- În primul rând doamna Aurica Bojescu este reprezentanta românilor din Ucraina în Consiliul Comunităţilor Naţionale pe lângă Serviciul de Stat al Ucrainei pentru Politici etnice şi Libertate de conştiinţă.

Dânsa are mandat deplin de la majoritatea societăţilor naţional culturale româneşti în Ucraina să ne reprezinte.

Tot ce a spus doamna Bojescu şi la ce încă nu s-a referit, fiindcă avem timpul limitat, este documentat de luni de zile şi de ani de zile în formă de memorandumuri, memorii, scrisori deschise.

Numai probabil nu ne-am aprins paie în cap ca să atragem atenţia Bucureştiului şi am rămas totodată surprinşi că nu suntem auziţi cu anii şi nu vorbesc subiectiv.

Aş vrea să spun, dacă îmi permiteţi că 0 la sută din ceea ce s-a discutat atunci s-a implementat.

Avem trei texte de referinţă.

Articolul 7 din Constituţia României.

Statul sprijină întărirea legăturilor cu românii în afara frontierelor ţării şi acţionează pentru păstrarea, dezvoltarea şi exprimarea identităţii etnice, culturale, lingvistice, religioase şi respectarea legislaţiei statului cu respectarea legislaţiei statului a cărui cetăţeni sunt. Deci, statul român sprijină şi acţionează.

Nicăieri nu scrie că statul român încasează diurne şi uită ce a vorbit. Nicăieri nu scrie că statul român uită să îşi viziteze românii din comunităţi istorice. Statul român sprijină şi acţionează. Asta aşteaptă comunitatea românească din Ucraina, să ne sprijine şi să acţioneze.

Cum Dumnezeu lucrează prin oameni, aşa statul român trebuie să funcţioneze şi să activeze prin funcţionarii săi publici, prin înalţii demnitari ai statului român.

În 12 martie s-a semnat la Bucureşti, în Palatul Cotroceni, declaraţia de instituirea parteneriatului strategic între România şi Ucraina, prin care România şi Ucraina vor depune toate eforturile necesare pentru asigurarea efectivă a dreptului la educaţie în limba maternă şi vor urmări creşterea accesului la educaţia în limba română pentru persoane aparţinând comunităţii româneşti din Ucraina.

Deci vorbim de anul 2026, data şi ziua la care preşedintele Zelenschi a declarat că a semnat decret de instituire a zilei limbii române în Ucraina.

Recunosc, a fost iniţiativa mea acel demers pentru instituirea Zilei Limbii Române, dar asta nu înseamnă că formal declari că nu respecţi identitatea, limba şi a doua zi te întorci şi exact cum a făcut Rada Supremă, ne limitează toate drepturile posibile prin acel prin acest proiect de lege care s-a votat ieri.

În 1997 s-a semnat tratatul de bună vecinătate şi suntem buni vecini.

România şi Ucraina.

Mai degrabă poporul ucrainean şi poporul român din România şi din Republica Moldova sunt buni vecini şi anume aşa trebuie să acţionăm în pace şi în bună vecinătate. Alineatul 5 din articolul 13 din tratat consacră dreptul persoanelor aparţinând minorităţilor române din Ucraina de a fi instruite în limba maternă într-un număr necesar de şcoli şi instituţii de învăţământ, ţinând seamă de răspândirea geografică a acestei comunităţi.

În funcţie de, dacă permiteţi, şi de relief, răspândirea geografică a românilor din Ucraina este diferită. Este normal, mai concentrată în Maramureşul istoric.

Comunitatea românească din Maramureşul istoric, dacă nu greşesc, este în jur de 35000 de români.

Azi au 11 şcoli, instituţii şcolare în care majoritatea copiilor sunt înscrişi în clase cu predare în limba română şi un factor foarte important, aceştia au, în vecinătatea lor sau în preajmă lor, comunitatea maghiară. Comunitate maghiară de care se preocupă statul maghiar de la independenţa Ucrainei încoace.

Pe parcurs în aval, cum venim peste munte, de la Tisa, de la Izvoarele Siretului şi Prutului, la vale, în Cernăuţi se diluează ponderea actuală a elevilor înscrişi în clasele româneşti.

V-a spus şi domnul Patraş, este documentat. Am avut peste 100 de şcoli cu predare în limba română în regiunea Cernăuţi. Azi mai avem puţin peste 60.
Ca să nu mai vorbim în sudul Basarabiei, dar aş vrea să trec Nistru un pic în zona Balta Handrabura, deci din Transnistria, din Ucraina de azi, unde avem o comunitate de 40.000 de români, declaraţi oficial moldoveni.

În anii '90 am avut opt şcoli cu predare integrală în limba moldovenească pe care statul ucrainean deja independent le-a rusificat mai întâi, după care le-a ucrainizat în totalitate.

Azi nu mai avem nici măcar o jumătate de oră de limbă română sau măcar moldovenească studiată în acele opt şcoli şi e vorba de o comunitate de 40.000 de oameni. Dincoace, în sudul Basarabiei, unde avem 78.000 de etnici români, declaraţi oficial moldoveni, dar tot români sunt.

Am avut 18 şcoli cu predare integrală în limba română în anul 1991 la declararea independenţei Ucrainei. În aceste 18 şcoli, în total sunt 23 de sate cu populaţie majoritară românească în sudul Basarabiei.

În 18 şcoli învăţau peste 5.000 de elevi integral în limba română.
După semnarea tratatului bilateral din '97, peste un an de zile, Ucraina resuscitează termenul de limbă moldovenească şi divide artificial comunitatea românească din Ucraina şi continuă să o dividă şi acuma în moldoveni şi români.

Cu acest cal troian ne-au ţinut 25 de ani de zile. Şi ce credeţi că au făcut? Nu neapărat au trecut imediat la ucrainizare. Mai întâi au rusificat şcoli în mai multe sate, în cinci localităţi din cele 18 au fost rusificate, după care ucrainizate.
La momentul actual, cum a confirmat şi domnul Patraş, avem în şcoala din Borisău ca raionul Cetate Albă 129 de elevi.

Este unica şcoală cu predare, şcoală în sens de 11 clase, adică şi cu treaptă liceală, cu predare integrală în limba română în sudul Basarabiei. În alte 12 şcoli deja avem şcoli mixte în care există şi clase româneşti şi clase ucrainene, dar peste 90 % din aceşti copii sunt etnici români.

Cum nu dai?

Cum? Conform demografiei. Da .Populaţiei autohtone din Sud Basarabia.

Respectiv nu înseamnă că demografic nu mai avem atâţia copii în localităţile respective.

Din cei 5000 de elevi în '91, azi mai avem peste 4300 potenţial elevi în clase româneşti, din care efectiv la ora asta învaţă în clase româneşti 1328, ceea ce înseamnă că avem o scădere de 11% în comparaţie cu anul trecut când aveam 1485 de elevi în aceste clase. În jur de 2000 de elevi în aceleaşi şcoli, 12 şcoli învaţă în limba ucraineană şi în cele cinci sate în care s-au ucrainizat în total sunt peste 1000 de elevi care evident sunt ucrainizaţi prin procesul de învăţământ. Deci în prezent per total un elev din patru din regiunea Odessa care învaţă are acces la şcoală cu predare în limba română.

Din cele 13 instituţii şcolare menţionate, doar trei au posibilitate să fie declarate şcoli a minorităţii naţionale române în Barta, în Babele, fosta comună Mareşal Averescu şi la Borisăcă.

Ce ne dă acest statut de şcoală a minorităţii naţionale în Ucraina?

Elevilor li se garantează că nu vor fi supuşi unui proces de retrogradare sau reorganizare, proces care l-am blocat tot la insistenţele noastre în iarna trecută şi care trebuie să fie reluat la 1 septembrie 2027.

În sudul Basarabiei sunt anunţate acum în noiembrie, chiar pe 10 noiembrie la Cartal, unde a fost acea problemă cu ucrainizarea clasei româneşti a I-a sunt programate consultări cu populaţia din localităţi cu privire la reorganizarea sau reformatarea acestor instituţii şcolare. Ce înseamnă de fapt? Că va fi formal întrebată populaţia : „Sunteţi de acord să lichidăm treapta liceală din şcoala respectivă şi să vă facem din liceu gimnaziu sau din gimnaziu în şcoală primară şi să vă trimiteţi copiii cu autobuzul la 50 de km sau 100 de km distanţă la primul liceu românesc sau nu sunteţi de acord?„ Că oricum o să facem chestia asta fără să vă întrebăm!„ Cam acesta e procedeul.

Imaginaţi-vă că nu au aceşti oameni acolo nicio protecţie.

Imaginaţi-vă cum în sudul Basarabiei, odată cu invazia rusă, chiar înainte cu câteva zile de invazia rusă din 2022, pe 16 februarie 2022, Consulatul General al României la Odesa şi-a sistat programul cu publicul şi nu a mai fost deschis nici până în ziua de azi.

Spre ruşinea noastră ca stat a Uniunii Europene şi NATO România este unicul stat care nu şi-a reactivat consulatul în Odesa în oraş. În anul 2020 am solicitat, am profitat de ocazie, vă zic sincer cum a fost.

Partea ucraineană a declarat că va fi deschisă un consulat al Ucrainei la Sighetul Marmaţiei.

Noi am solicitat a doua zi să fie deschis măcar un birou consular al României la Ismail, deci în inima comunităţii româneşti din sudul Basarabiei, fiindcă avem distanţe foarte mari din cea mai îndepărtată localitate din Frecăţei, azi Limanschi de lângă Reni sunt 317 km până la consulatul din Odesa, pe când până la Ismail ar avea vreo 70 de km. Fiind concentrată toată comunitatea românească în sudul Basarabiei, neavând o protecţie consulară.

Deci statul român anul trecut, după vizita preşedintelui României la Odesa prin luna august, dacă nu greşesc, a reactivat formal consulatul de la Odesa în regim itinerant, adică sărmanul domnul consul general, tot respectul - Claudiu Tătaru - care face un efort supraomenesc de a se deplasa de la Kiev la Odessa şi la Ismail şi la Reni şi la Cartal , în vara asta a avut foarte multe drumuri pentru bătăliile astea . Bătăliile punctuale pentru un liceu din Satul Nou care era ameninţat de retrogradare. Este vorba de liceul din Borisău, care în fiecare lună avea examen.

Deci apogeul a fost atins odată cu ucrainizarea clasei întâi de la Cartal pe care a auzit- o toată ţara.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

Întrerup puţin discursul pentru că aş avea de menţionat acum despre protecţia românilor în toate regiunile. Protecţia este clar că ei o aşteaptă de la reprezentanţii statului român şi anume de la consuli şi ambasadori.
Corect?

Domnul Anatol Popescu, preşedinte Asociaţia Basarabia:

- Exact.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Aş vrea să pun o întrebare domnului ambasador şi dacă au cunoştinţă şi domnii consul răspunde şi doamna consul.
"Câte note verbale aţi trimis către Rada Ucrainei şi către Ministerul Educaţiei din Ucraina cu solicitările făcute de reprezentanţii comunităţii de români între 1 şi 12 octombrie?„

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula –MAE

- Dumneavoastră puneţi o întrebare de nişă!

Ceea ce trebuie să reţineţi şi v-am spus şi eu în cursul dimineţii, este că dialogul cu partea ucraineană cu privire la subiectul regimului naţional se desfăşoară pe multiple paliere.
Unele dintre ele pot fi amintite, altele în condiţiile în care vorbim sunt plictisitoare.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Ne auziţi? Ne mai auziţi?

Domnii, domnul consul, doamna consul, dacă aveţi cunoştinţă despre astfel de note trimise de partea română către Rada Supremă sau către alte entităţi.
Cred că s a întrerupt legătura cu domnul ambasador.

Doamna Irina Loredana Stănculescu – Consul General al României la Cernăuţi:

- Bună ziua. Vreau să salut membrii Comisiei pentru românii de pretutindeni şi totodată să salut -nu în ultimul rând -comunitatea românească din regiunea Cernăuţi, Transcarpaţia şi Odesa.

Sunt onorată să vă transmit şi poziţia noastră a Consulatului General al României la Cernăuţi, dar vă răspund la întrebarea pe care aţi adresat-o domnului ambasador.
Noi personalul de la Consulatul General al României de la Cernăuţi şi spre surprinderea noastră nici colegii noştri de la Consulatul General al României la Odesa nu am primit nicio informare că ambasada României la Kiev ar fi transmis vreo verbală şi totodată nici nu cunoaştem, până în momentul de faţă, poziţia României pe proiectul de lege, pentru că în mod normal ar fi trebuit să aibă o poziţie şi să fie comunicat şi consulatelor generale sau consulatelor din Ucraina.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Mulţumesc foarte mult, doamna consul.

Îmi era neclar de ce am pus o întrebare de nişă când a fost destul de pertinentă

întrebarea mea, adică câte note verbale s-au trimis către Radă între depunerea proiectului şi votul acestuia pentru că reprezentanţii comunităţii asta au cerut o notă transmisă către Radă, către oricine poate face o amânare a votului.

Eu personal tot asta am cerut, o amânare de vot până la consultări reale.

Doamna Irina Loredana Stănculescu – Consul General al României la Cernăuţi:

-Bineînţeles că de politica externă a statului român, de statul de reşedinţă se ocupă ambasada României în Ucraina.

Deci, în mod normal, domnul ambasador Alexandru Victor Micula ar fi trebuit să dea această dispoziţie prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe şi să transmită note verbale cu poziţia României.

Nu ştim dacă a fost transmisă o poziţie a României şi care a fost aceea.

În mod normal, noi pentru a putea duce la îndeplinire anumite lucruri pe plan local, da, trebuie să fim informaţi referitor la ce faceţi pentru noi.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Mulţumesc foarte mult.

Domnul senator Laurenţiu Plăieşu ar dori să pună o întrebare. Domnul senator, vă rog.

Domnul senator Laurenţiu Plăeşu, membru Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Sau să facă un comentariu. Vă mulţumesc!

- Doamna preşedinte, citesc de pe site-ul Ministerului Afacerilor Externe de la Bucureşti un comunicat din data de 9 octombrie legat de întâlnirea unui secretar de stat din minister cu un omolog din Ucraina.

Şi în acest comunicat există un pasaj în care spune aşa: "În ceea ce priveşte educaţia în limba română în Ucraina, partea română a subliniat necesitatea asigurării continuităţii, sustenabilităţii şi accesului adecvat la educaţie în limba română la toate nivelurile. A evidenţiat că aceasta include păstrarea reţelei tradiţionale de şcoli cu predare în limba română şi evitarea oricăror măsuri regresive în contextul reformei educaţiei din Ucraina.

De asemenea, a reiterat importanţa unei consultări regulate, transparente şi substanţiale a reprezentanţilor minorităţilor române, inclusiv în perspectiva modificărilor legislative aflate în discuţie. Ceea ce pot să înţeleg din acest comunicat este că acesta este mandatul pe care l-a transmis statul român şi către reprezentanţii săi la Kiev.

Problema este în ce măsură acest mandat a fost şi respectat şi dacă partea ucraineană nu a reacţionat la solicitările noastre, trebuie văzut în ce măsură a existat un protest ferm al reprezentanţilor noştri la Kiev.

Deci foarte clar este vorba despre, repet, un comunicat de acum câteva zile care este pe site-ul Ministerului Afacerilor Externe de la Bucureşti şi eu cred că acesta este mandatul.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- A revenit domnul ambasador. Domnule ambasador, mi-aţi răspuns că întrebarea mea e de nişă. Nu, este una foarte punctuală. Am întrebat câte note verbale aţi transmis către Rada Supremă între 1 octombrie şi 12 octombrie?

- Vă întreb asta nu ca o chestiune de nișă, ci pur şi simplu, în urma solicitării mele către Ministerul Afacerilor Externe, de a face urgent această notă pentru amânarea votului şi vreau să ştiu dacă Ministerul Afacerilor Externe v-a transmis ceva din solicitarea mea sau dacă din propria inițiativă ministerul sau dumneavoastră aţi făcut ceva pentru a împinge acest vot până la nişte consultări reale şi preluare din amendamentele comunităţii de români.

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula –MAE:

- După cum vă spuneam avem mai multe canale de dialog cu partea ucraineană. Doleanţele părţii române inclusiv ale comunităţii româneşti, au fost transmise în timp util părţii ucrainene. O parte dintre ele au putut fi încorporate în această lege. O parte dintre ele vor mai fi discutate şi în viitor.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Care şi la ce dată, vă rog, domnul ambasador, care amendamente şi la ce dată au fost preluate?

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula –MAE:

- Noi lucrăm încă de la începutul elaborării acestui proiect de lege pe un dialog cu partea ucraineană. Acesta este şi motivul pentru care varianta votată şi promulgată de preşedintele Zelenschi seamănă mai mult cu legislaţia românească decât varianta care a fost prezentată domnului Groşescu la sfârşitul lunii august.

Deci aceste modificări există acolo, subliniez că nu toate doleanţele comunităţii româneşti şi nu toate propunerile părţii române se regăsesc în acest proiect de lege.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

-Dar vă întreb despre cele care s-au preluat. Care s-au preluat?

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula –MAE

- Lucrăm pentru ca câteva dintre doleanţele părţii române să fie introduse în legislaţia secundară sub formă de de hotărâri de guvern şi ordin de ministru şi totodată lucrăm la propunerile de amendare a altor legi primare din Ucraina cu scopul de a securiza progresele de până acum şi a încerca să încorporăm în legislaţie ucraineană, să codificăm toate doleanţele părţii româneşti.

A fost o întrebare concretă legată de videoconferinţa de vineri.

Videoconferinţa de vineri a fost rezultatul memorandului transmis de către reprezentanţi ai comunităţii româneşti primit de ambasadă pe data de 7 octombrie seara.

Având în vedere că în acel memorandum exista un paragraf care se referea la o consultare formală lipsită de fond în pregătirea acestei legi, am solicitat autorităţilor ucrainene o dezbatere inclusivă la care să poată participa absolut toate organizaţiile româneşti care sunt interesate de acest subiect.

Motiv pentru care absolut toate organizaţiile care se află lista lor o găsiţi pe site-urile consulatelor.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Domnule ambasador, repet întrebarea.

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Toate acele asociaţii au primit invitaţii din partea ambasadei pentru a se conecta la această videoconferinţă. Au fost mai multe intervenţii nuanţate.

Noi am luat notă, am urmărit de aproape această dezbatere şi ne propunem ca spre sfârşit de octombrie eventual la începutul lunii noiembrie să organizăm consultări extinse cu comunitatea românească la Ismail, Cernăuţi şi Slatina cu o participare semnificativă şi în România şi din partea autorităţilor ucrainene, inclusiv de la oficiul preşedintelui Ucrainei.

Deci, ca să răspund la întrebarea dumneavoastră, vă asigur că s-au transmis toate mesajele necesare în timp util atât celor care au lucrat la redactarea acestui proiect de lege, cât şi unor parteneri din Parlamentul Ucrainei.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Vreau să vă mai pun o întrebare pentru că oricum nu m-am lămurit ce anume din solicitările românilor au intrat în proiectul de lege.
- V-am întrebat şi la audierea de la Comisia de Politică Externă să-mi spuneţi mai exact la ce fel de legislaţie secundară faceţi referire în care se vor putea reflecta solicitările comunităţilor de români din Ucraina.

Exact la ce vă referiţi concret?

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

-La hotărâri de guvern şi la ordine de ministru prin care să se clarifice acele elemente care pot fi interpretate diferit. Deci trebuie să luăm lucrurile bune ale legii, să securizăm progresele obţinute până acum care îi ajută şi pe românii din Ucraina şi pe cei din Republica Moldova să se apropie de Uniunea Europeană.

Printre avantajele acestui proiect de lege, vă povesteam chiar şi dimineaţă că putem menţiona introducerea acestui statut de instituţie de învăţământ a minorităţii naţionale, care este o solicitare mai veche a comunităţii româneşti.

Putem să ne referim la faptul că acum există un text de legi care obligă ca cel puţin un membru din conducerea şcolii să cunoască limba română pe când legislaţia anterioară nu dispunea de o astfel de prevedere. Când ne referim la cele două treimi dintre părinţi care trebuie să fie de acord cu o eventuală modificare a limbii de predare a unei materii trebuie să menţionăm că în legislaţia de până acum nu exista prevederea ca decizia să fie luată doar de conducătorul instituţiei respective fără a se consulta cu părinţii. Şi în momentul de faţă a apărut încă o etapă care permite să intervii în timp util pentru a corecta anumite neajunsuri.

Când vorbim despre pragul de 50%, trebuie să luaţi în considerare şi pragul de 20% alternativ, precum şi posibilitatea intervenţiei guvernului de la Kiev pentru a aproba inclusiv excepţii adiţionale care să permită şi să garanteze educaţia în limba maternă pentru instituţii. Şi nu este exhaustiv. Subliniez din nou că nu toate propunerile noastre se regăsesc în acest proiect.

Motiv pentru care trebuie să continuăm să ne coordonăm cu comunitatea românească şi să încercăm să ne străduim ca absolut toate doleanţele lor legitime să fie codificate în diverse acte normative ale statului ucrainean.

Profit de ocazie pentru a-i saluta pe câţiva dintre cei care sunt acolo. Îi mulţumesc şi acuma domnului Pătraş pentru cadourile pe care mi le-a făcut în urmă cu 10 ani.
Şi acum le am în bibliotecă.
Am plăcerea de a compara dicţionarul româno-moldovean şi ucraineano-moldovean şi român şi româno-ucrainean.

Îi mulţumesc domnului Anatol Popescu pentru iniţiativa de introducere în calendarul oficial al Ucrainei - Ziua Limbii Române.
Este o iniţiativă pe care am salutat-o şi am susţinut-o.

Mă bucur să-l văd şi pe Marin Gherman, cu care a făcut o noapte albă la Kiev în 2017 la mănăstirea Sfânta Sofia. Sper că am şansa să-l vizitez în trecere la Suceava şi evident că îi mulţumesc pentru prezenţa la această audiere a Irinei Stănculescu, a lui Claudiu Tătaru, care sunt doi ambasadori ai comunităţii româneşti din Ucraina în relaţia cu instituţiile statelor române.

Mulţumesc foarte mult pentru ceea ce fac în sprijinul comunităţii româneşti.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Avem trei întrebări pentru dumneavoastră.

Domnul senator Laurenţiu Plăieşu, apoi Anatol Popescu, apoi doamna Bojescu.
Am văzut că ridică mâna din online.
Haideţi să luăm întrebările, să răspundem cât mai pe scurt pentru că ne întindem deja.
Mulţumesc.

Domnul senator Laurenţiu Plăeşu, membru Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Da. Mulţumesc. Doamna preşedinte!

- Domnule ambasador, dumneavoastră consideraţi că aceste modificări legislative reprezintă un progres în raport cu interesele comunităţii româneşti, şi raportat şi la mandatul pe care l-am citit din comunicatul Ministerului Afacerilor Externe de la Bucureşti.

Domnule ambasador, dacă aceste modificări legislative reprezintă un progres raportat la interesele comunităţii româneşti şi la mandatul pe care l-aţi primit de la centrală?

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Grupăm întrebările sau răspund la fiecare întrebare?

Domnul senator Laurenţiu Plăeşu, membru Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Vă rog, vă rog la această întrebare pentru că în funcţie de răspuns o să vă mai pun o întrebare.

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Vă pot confirma că acel comunicat de presă pe care l-aţi citit reprezintă mandatul pe care îl urmăresc. Am fost de faţă la întâlnirea cu Miscenko şi exact pe aceleaşi direcţii acţionăm şi aici la Kiev şi nu numai eu ci şi colegii noştri de la oficiile consulare.

Domnul senator Laurenţiu Plăeşu, membru Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Eu v-am întrebat dacă dumneavoastră apreciaţi că actualele modificări legislative, cele de ieri reprezintă un progres, că aici se vorbeşte de evitarea oricăror măsuri regresive în mandat.

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Nu numai eu, şi specialiştii de la Bucureşti care analizează această legislaţie sunt de acord că reprezintă un pas în direcţia corectă. Dar care trebuie continuate.

Domnul senator Laurenţiu Plăeşu, membru Comisia pentru românii de pretutindeni:

-Şi cum vă explicaţi că această chestiune nu este recunoscută ca o apreciere? Nu se regăseşte şi în rândul comunităţii româneşti? Adică până la urmă cine pe cine reprezintă şi ce fel de evaluări se fac?

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Evident, eu am şansa de a avea ca interlocutori mult mai mulţi români din Ucraina şi vă pot spune că la nivelul majorităţii celor din comunitate se consideră că acest proiect de lege reprezintă un pas în direcţia corectă.

Nu ne mulţumeşte întru totul dar trebuie să fie continuat cu demersuri adiţionale. Deci nu putem să considerăm că această lege include pasaje care să reprezinte un regres pentru drepturile minorităţii.

Domnul senator Laurenţiu Plăeşu, membru Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Domnule ambasador, cred că i-aţi ascultat şi pe domnul Patraş şi pe domnul Anatol Popescu, care au explicat că actuala legislaţie este un regres, un regres important. Adică de la cinci membri din toată conducerea care trebuia să ştie limba română acum se cere cel puţin unul. Despre ce vorbim?

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Nu aţi înţeles dumneavoastră că în momentul de faţă nu există lege în Ucraina care să oblige pe cineva din conducerea unei instituţii de învăţământ să vorbească limba română. Acesta este pentru prima dată când se produce obligativitatea legală ca cel puţin unul dintre ei să vorbească limba română.
Nu exista test de lege pentru asta.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Domnul Anatol, domnul Patraş, spuneţi, vă rog.

Domnul Eugen Patraş – vicepreşedinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuţi:

- Da, domnule ambasador, nu a existat o asemenea legislaţie şi nu există. Dar de facto în toată perioada de după 1944, în toate şcolile cu limba moldovenească până în 91, după care cu limba română de predare, toţi cei care erau în administraţia şcolii de facto cunoşteau limba română. Ori în cazul dat, legal, doar o singură persoană. Dacă acea singură persoană este un director adjunct, iar directorul este neromân sau eventual nu cunoaşte limba română, sunteţi de acord că toate activităţile extraşcolare, discuţiile cu

profesorii, discuţiile cu părinţii se vor desfăşura în limba pe care o cunoaşte directorul. Deci este normal ca şi în România, ca şi în România, în şcolile în care se predau în limba maghiară, în administraţia şcolii, să fie, să cunoască limba maghiară. Exact aşa, în toată perioada şi sovietică şi ucraineană de până acuma au cunoscut şi cunosc limba română. În cazul în care va cunoaşte doar o singură persoană, eu nu văd nicio şansă de supravieţuire pentru acele şcoli. Nu într-o zi, nu în 24 de ore, dar încet, încet se vor ucrainiza.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Şi domnul Anatol Popescu, o întrebare.

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Dacă textul ar fi aşa cum ziceţi dumneavoastră, într-adevăr ar fi problematic, doar că textul spuneţi că cel puţin un membru trebuie să-l cunoască. Deci acuma aveţi şi un articol de lege care vă garantează că cel puţin un membru din conducere cunoaşte limba.

Domnul Eugen Patraş – vicepreşedinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuţi:

- Cel puţin unu este legal şi unu!

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Practic continuă şi acuma să avem cât mai mulţi vorbitori de română.

Domnul Eugen Patraş – vicepreşedinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuţi:

- Cel puţin unul este legal şi unu nu mai mult de unul. Unu tot este legal din patru sau cinci eventual.

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Acum aveţi cel puţin zero.

Domnul Eugen Patraş – vicepreşedinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuţi:

- Acum puţin nu este adevărat. În toate şcolile administraţia şcolii cunoaşte limba română, nu este încadrat legal, dar de fapt aşa este. Dumneavoastră cunoaşteţi foarte bine.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Domnul Anatol Popescu, vă rog, întrebare pentru domnul ambasador.

Domnul Anatol Popescu, preşedinte Asociaţia Basarabia:

- Excelenţa voastră, sunt omul la care practic s-a întrerupt monitorizarea bilaterală a drepturilor persoanelor aparţinând minorităţii naţionale române din Ucraina. A treia etapă a durat trei ani de zile acea monitorizare.

În 2006 a avut loc în Maramureş, stânga dreapta de Tisa. În 2007 a avut loc în Bucovina, Cernăuţi şi Suceava şi Botoşani şi în 2008 a ajuns comisia bilaterală, Delegaţia Română, Delegaţie Ucraineană în sudul Basarabiei.

Şi aşa s-a întâmplat că la a doua localitate partea ucraineană a ţinut morţiş să zică că nu există minoritate română, ci este moldovenească şi n-au ce monitoriza.

Şi a doua zi, în luna mai 2008, la cazul meu Anatol Popescu, partea ucraineană s-a opus să mă recunoască de etnie română pe mine, preşedinte şi fondator de Asociaţie Românească, cu o grămadă de membri din asociaţie prezenţi, respectiv monitorizarea bilaterală a fost întreruptă.

Dacă vă interesaţi un pic la colegii dumneavoastră care erau atunci la direcţia pe Europa de Est şi Asia Centrală la Bucureşti la centrala din MAE o să vedeţi că la monitorizare s-au constatat prezenţa plăcuţelor bilingve ucrainene române în şcolile care au fost monitorizate.

Deci, marea găselniţă a acestui proiect de lege, ca să mă refer doar la două cazuri, deci marea marele favor care ni-l face statul ucrainean că în acele şcoli care vor întruni procentul de plus 50% de copii în clasele româneşti vor permite să fie plăcuţele bilingve. Ele există acuma. Vor merge să le scoată cu ranga de pe zidurile şcolilor sau cum? Şi a doua, tot în aceste şcoli, în trei care vor rămâne din 13 în regiunea Odesa, li se va face copiilor marele favor să poată să converseze între ei într-un sat românesc de 4000-5000 de români, li se va face favor să poată conversa între ei în limba română, iar celorlalte 10 şcoli li se va interzice şi pe alocuri tovarăşul, Bootman (Avocatul Poporului) lingvistic de la Kiev îi va da în judecată pe profesori, pe directori, poate pe părinţii copiilor pentru faptul că vorbesc în română la ei în sat, dar sunt în şcoli cu mai puţin de 50% elevi români.

Vi se pare normal, vi se pare un progres aici şi profit de ocazie până nu s-a întrerupt legătura de internet să vă zic să vă fie ruşine, domnule ambasador şi vă cer demisia încă o dată şi în mod repetat să vă vedem mai repede la Bucureşti, să meargă la Kiev profesionişti care ţin la neam, la ţară, la limba română şi la şcolile noastre şi nu şi bat joc în halul ăsta.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Doamna Aurica Bojescu este rândul dumneavoastră pentru întrebare. Vă rog frumos dacă ne auziţi.

Doamna Aurica Bojescu, secretar executiv al Uniunii Interregionale „Comunitatea Românească din Ucraina”:

Am vrut să vă spun şi doamnei ambasador încă odată că legislaţie secundară nu este suficientă, trebuie legea să spună acesta, sunt necesare schimbări în lege, şi noi astea le dorim, de când - începând cu 2017 articolul 7 al legii pentru învăţământ a anulat statutul şcolii minorităţii naţionale care exista şi a introdus predarea limbii minorităţii în clase. Iar în intervalul 2017 şi până acum sunt 9 ani şi noi deja nu mai avem puterea de a lupta pentru că atunci aveam mult mai multe licee cu predare în limba română, unele dintre ele chiar în regiunea Cernăuţi, unele deja care sunt cu clase ucrainene şi clase româneşti, unde numărul de clase româneşti şi numărul de copii din ele s-a diminuat, pentru că nu sunt scrisori oficiale din partea organelor oficiale din Ucraina care să recomande părinţilor şi să informeze despre tema posibilităţii de a învăţa în limba maternă.

Şi îi duc în eroare pe părinţi, îi duc în eroare pe copii, li se promite nu ştiu ce funcţii la părinţi, la profesori care au dus în sânul comunităţii această idee, a celor pseudo-reprezentanţi ai comunităţii, care uneori sunt toleraţi şi de către ambasada României şi probabil că şi de Ucraina sunt folosiţi pentru a spune aşa ceva.

Noi avem o situaţie foarte grea legată de cei care au acceptat şi - ştie domnul ambasador foarte bine- este sub numele de Alianţa Societăţilor a acceptat că avem nevoie de 13 licee şi ele sunt absolut suficiente pentru regiunea Cernăuţi.

Cu un foarte mare efort, am mai putut să aducem o schimbare în hotărârea Consiliului regional care a trebuit să fie modificată total pentru că noi ne cerem păstrarea reţelei istorice de şcoli cu limba maternă de predare.

În aceasta constă diferenţa, numai punctul 8 al legii care a fost aprobată acum, al articolului 31 pentru legea cu privire la învăţământul secundar. Deci numai acolo este scris că învăţământul va fi doar în limba în şcolile minorităţii naţionale, dar în celelalte articole, articolul 7 ale legii pentru învăţământ, articolul 5, acolo lipseşte acest punct şi atunci cum rămâne acolo e doar în clase şi dincolo e doar în şcolile minorităţii şi e foarte greu să înţelegem de ce se susţine sau mai bine zis, de ce ambasada nu are o viziune foarte clară faţă de bilingvism, faţă de situaţia când ni se propune ca un obiect într-o clasă să fie predate materii în două limbi.

În clasele primare ce fel de garantare a dreptului la învăţământ în limba maternă poate să existe? Iar acum de la 1 septembrie 2027 când se propune ca şcoala ucraineană modernă să aplice acest proiect de reforme ca să intre în vigoare în plină măsură, inclusiv la nivelul liceal, apoi vă daţi seama ce ne aşteaptă pentru că învăţământul chipurile este doar garantat pentru clasele primare.

Peste 5-9 ca să avem trecerea de la limba maternă la limba ucraineană iar în clasele mari, în clase liceală va dispărea total pentru că aşa se configurează deja ceea ce s-ar vrea să se întâmple.

Noi ştim cel mai bine nevoile noastre şi ambasada trebuie să ia act de aceste nevoi, dacă într-adevăr ambasada răspunde de aplicarea politicii externe a României, noi trebuie să avem nu doar negocieri sau pur şi simplu întâlniri formale ci trebuie să avem aşa cum au avut ungurii, trebuie să avem colaborări între noi şi noi să fim prezenţi la cele care se fac pentru negocierile în domeniul păstrării drepturilor noastre. Deci este foarte regretabil că noi nu avem acest dialog aşa cum el a început să se înfiripeze când era secretar de stat la externe, domnul Nicolaescu. El a fost aici la Cernăuţi, s-a întâlnit cu omologul său de la Kiev, cu domnul Bodnar şi noi am avut posibilitate să înmânăm un document fundamental, memoriu care cuprinde toate problemele în toate domeniile ale românilor din Ucraina.

El este înaintat din partea Uniunii Interregionale, Comunitatea Românească din Ucraina împreună cu consultările asociaţiilor şi până la urmă el a fost unicul document de bază.

A fost înmânat domnului ambasador în 28 mai la întâlnirea secretarilor de stat a două ministere de externe la Cernăuţi şi totodată a fost dat şi reprezentanţilor care participă la procesul de integrare a Ucrainei la UE reprezentanţii de la Comisia Europeană şi de la Consiliul Europei la Kiev, în prezenţa domnului ambasador şi un pachet de documente l-am înaintat şi domnului ambasador încă o dată.

Deci noi avem cum să vă zic argumente, deci astea le-am făcut eu personal şi când vorbesc foarte apăsat pentru că îmi doresc ca cele care sunt scrise pe hârtie şi nevoile noastre acuma nu mai se măresc ca număr şi ca conţinut. Ele ar trebui să fie foarte bine aranjate acuma pentru soluţionarea lor. Şi vreau încă o dată să repet că trebuie ca legile să fie bine făcute şi de asta avem nevoie ca la ceea ce s-a produs acuma în Parlament să avem urmare şi să avem o negociere foarte serioasă şi asta o solicităm şi astăzi dumneavoastră şi asta o vom susţine şi la Comisia pentru Politică externă când va mai avea loc o şedinţă legată de problema românilor din Ucraina.

Eu vă mulţumesc foarte mult.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Mulţumim, doamna Bojescu. Într-adevăr, asta trebuie să facă statul român. Trebuie să facă nişte negocieri de la egal la egal cu statul ucrainean în care să ceară drepturi pentru comunitatea de români, aşa cum au cerut şi etnicii maghiari şi iată că au obţinut ceea ce pe ei îi avantajează. Vom vedea pentru că România dă cu două mâini Ucrainei şi iată ce primim. Vreau să vă rog pentru o intervenţie, o întrebare din partea domnului senator George Ștefanache. Vă rog frumos.

Domnul senator Gheorghe Ştefănache, membru Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Bună ziua. Salut în primul rând pe cei care vin de dincolo de ţară, dar aveţi în suflet ţara uneori poate mai mult şi mai fierbinte decât o avem noi cei de aici. V-am ascultat cu pixul în mână şi mi-am structurat un set de câteva întrebări pe trei paliere.

Unul este de ordin statistic. Pentru a avea o mai bună înţelegere a ceea ce ne-aţi prezentat dumneavoastră, am avea rugămintea, dacă puteţi -şi m-aş bucura să puteţi- să înaintaţi către comisie nişte elemente statistice ca să avem şi noi o dimensiune exactă a fenomenului.

Dacă în 1989 erau înregistraţi în urma unui recensământ realizat în Republica Sovietică Ucraina 459 350 de vorbitori de limbă română structuraţi pe limbă moldovenească, limbă română, 150989 versus 324000 în 2001 scade la 409608, iar pentru 2022 avem doar un preconizat, undeva la 300-350 000. Nu este recensământ, este doar o proiecţie făcută.

Da, este, dar avem ultimul recensământ este în 2001. Pentru 2022 v-am spus este doar o proiecţie. Acum, care este evoluţia numărului de elevi raportat măcar la aceste două trei momente. Nu trebuie să-mi răspundeţi acuma dacă aveţi bunăvoinţa să ni le înaintaţi în formă scrisă pentru că sunt elemente, v-am spus, de ordin statistic şi dumneavoastră aveţi mai degrabă acces.

Putem face o corelaţie între numărul de elevi raportat la cele trei momente 1989, 2001, respectiv realitatea 2022. Iau momentul începutul războiului pentru că ştim că după din punct de vedere sociologic lucrurile sunt şi statistic sunt extrem de alterate. Putem face o corelaţie şi cu evoluţia numărului de şcoli pentru a înţelege exact şi cu cât ne veţi furniza mai multe informaţii structurate sintetic, poate chiar la nivel de regiuni. Vom avea şi pe tipuri, pe categorii de învăţământ. Vom avea şi noi posibilitatea în cadrul comisiei când purtăm discuţii cu ai noştri colegi care sunt sau care vor fi la guvernare, să putem discuta punctual pentru că altfel suntem în situaţia în care vă preluăm nemulţumirea care este pe bună dreptate, este argumentată, dar nu avem noi pe înţelesul nostru şi pentru a transmite mai departe toate argumentele.

Domnul Anatol Popescu, preşedinte Asociaţia Basarabia:

- Dacă îmi permiteţi cred că nu greşesc, dar din fondurile alocate de Departamentul pentru Români de Pretutindeni în aceste clipe o organizaţie Institutul pentru Cercetări Sociologice din Cernăuţi se ocupă anume de aceste aspecte şi colegul nostru Marin Gherman vă poate da mai multe detalii.

Domnul senator Gheorghe Ştefănache, membru Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Vă suntem recunoscător dumneavoastră sau oricine altcineva care este în acest Zoom să ne pună la dispoziţie. Vă salutăm domnul Gherman. Aşteptăm cu interes un asemenea material.

Domnul Marin Gherman, director al Institutului de Studii Politice şi Capital Social din Cernăuţi, director BucPress:

- Dacă mi permiteţi !

Domnul senator Gheorghe Ştefănache, membru Comisia pentru românii de pretutindeni:

- În regulă, vă ascult!

Domnul Marin Gherman, director al Institutului de Studii Politice şi Capital Social din Cernăuţi, director BucPress:

- Da, dacă mi permiteţi, pe scurt. Bună ziua şi îi salut pe toţi membrii comisiei şi pe toţi cei prezenţi în această şedinţă.

Chiar suntem în perioada de analiză şi e în tipografie raportul nostru. În momentul de faţă în Ucraina învaţă în jur de 16000 de elevi în limba română. Deci nu este o cifră atât de mare. Deci în jur de 16000 de elevi. Am început în anul 2001 cu 35000 de elevi.

Bine, a scăzut mult şi natalitatea în această perioadă şi au fost şi o serie de evoluţii demografice negative, dar vreau să vă explic de ce este atât de pro-activă şi uneori alarmantă poziţia colegilor noştri din regiunea Odesa.

Vă dau o simplă o simplă cifră.

Din 2021, deci din perioada înaintea invaziei la scară largă a Rusiei împotriva Ucrainei, până acum s-a produs o scădere de 13% a elevilor din Ucraina care învaţă în limba română. Deci de la 17800 până la 15600 e cumva comparabil cu reducerea la nivel de ţară, însă în regiunea Odesa reducerea este de 37%.

Deci practic în regiunea Odesa, comparativ cu reducerea numărului de elevi care învaţă în ucraineană, deci nu e 13% este 37%. Este o diferenţă foarte mare.

Mai sunt câteva elemente pe care aş vrea să le subliniez aici dincolo de partea statistică. În regiunea Odessa mai mulţi elevi învaţă doar o singură oră de limba română pe săptămână, deci 3000 de elevi. O singură oră de limba română pe săptămână în şcolile mixte este absolut insuficient. Noi am realizat interviuri semi structurate cu participanţii la procesului educaţional din toate cele trei regiuni.

Am anonimizat toate datele şi vom face şi studii publicate în registrele ştiinţifice internaţionale pe această temă. Şi vreau să vă spun că este absolut insuficient. Deci dincolo de partea juridică şi legislativă la care trebuie să se lucreze, e nevoie de multe discuţii pentru corectarea acestor elemente de conţinut. Un alt aspect calitativ intern, care aş vrea să vi-l spun acum, sunt mult mai multe ore de limbă ucraineană în şcoala primară din Ucraina.

Deci se observă şi se constată dificultăţi de citire, de exprimare, de scriere în limba română în şcoala primară. Sunt necesare mai multe ore de limbă maternă pentru că învăţătoarele cu care am discutat mi-au spus că există tot mai mari dificultăţi în înţelegerea conţinutului pentru că deodată copilul intră în şcoală şi învaţă mult mai multă ucraineană decât română şi lucrul acesta este valabil pentru absolut toate şcolile. E simplu să consulţi site-urile şcolilor şi a guvernului.

Şi se mai observă de asemenea o creştere a numărului de şcoli mixte care se răsfrânge foarte negativ asupra perpetuării şi continuităţii învăţământului în limba română. Cine mai aşteaptă o provocare reforma din 2027 acea liceală?

Deci practic sunt foarte multe provocări cu care se va confrunta această comunitate şi ar trebui găsite soluţii în comun pentru a le a le depăşi.

Imediat cum avem studiul, vi-l trimitem, domnule senator, stimaţi membri ai comisiei şi sper foarte mult să fie utile aceste informaţii. Noi ne-am bazat pe partea statistică absolut în exclusivitate informaţiile pe care le am primit de la Ministerul Educaţiei şi institutele de cercetare.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Domnul Gherman, mulţumim mult de tot. Vă întrerup puţin. Am să vă pun o întrebare la care să gândiţi dumneavoastră răspunsul pentru că vreau să-i dau puţin cuvântul domnului Plăieşu care trebuie să plece la altă şedinţă. Din păcate, asta se întâmplă la noi marţea. Sun foarte multe şedinţe. Vreau doar să-mi spuneţi de ce comunitatea de etnici maghiari este acum mulţumită şi de ce este mult mai activă în a apăra drepturile minorităţii sale acolo în Ucraina?
- Domnul Plăeşiu, vă rog frumos să vă puneţi întrebarea!

Domnul senator Gheorghe Ştefănache, membru Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Era şi întrebarea mea asta.

Domnul senator Laurenţiu Plăeşu, membru Comisia pentru românii de pretutindeni:

-Tot pentru domnul ambasador.

Este foarte clar că indiferent de explicaţiile care se dau la un moment dat sau altul şi am auzit în ultimii 20 -30 de ani chiar două tot felul de explicaţii de moment. Dacă ne uităm în urmă în timp acum cinci şi comparăm cu ceea ce era acum 5,10, 15, 20 de ani, este clar că asistăm la un proces de asimilare, aş zice chiar asimilare forţată, deci la un proces de ucrainizare a populaţiei româneşti.

Iar întrebarea ar fi: Ce aţi făcut, domnule ambasador, în timpul mandatului dumneavoastră pentru stoparea acestui proces de ucrainizare a acestei populaţii?

Asta este o întrebare.

Şi a doua chestiune în legătură cu libertatea religioasă din Ucraina. Întrebarea este, domnule, statul ucrainian respectă libertatea religioasă? Pentru că eu nu înţeleg de ce intervine de ce intervin reprezentanţi ai statului ucrainian în chestiuni care ţin de relaţiile dintre anumite culte, anumite biserici.

Dacă sunt îndeplinite condiţiile legale, nu înţeleg de ce nu se poate înregistra Asociaţia Religioasă, Biserica Ortodoxă Română din Ucraina.

Vin tot felul de reprezentanţi ai administraţiei sau ai guvernului şi vin şi ne dau tot felul de explicaţii care ţin de chestiuni care n-au nicio legătură cu relaţia stat-biserică, ci au legătură cu chestiunile care ţin de dialogul şi de reprezentarea celor două biserici.

Ni se explică că în România există un vicariat în cadrul Patriarhii Ortodoxe Române că ar trebui să fie un vicariat şi în Ucraina.

Nu e treaba statului.

Statul trebuie să asigure libertatea religioasă.

Punct.
Dacă îmi puteţi răspunde, vă rog.

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Atunci profit de ocazie pentru a vă răspunde la câteva dintre propunerile doamnei Bojescu şi anume în mod clar în ceea ce priveşte bilingvism-ul în cadrul unei ore şcolare. Noi suntem împotriva acestei practici dat fiind faptul că am văzut-o funcţionând în alte state şi a dus la dispariţia limbii materne din şcolilor respective.

Totodată, vă confirm că aveţi dreptate, pe lângă legislaţie secundară e nevoie ca în evaluarea noastră este nevoie de amendarea a trei legi primare, astfel încât să acomodăm propunerile dumneavoastră şi la asta lucrăm cu partenerii premieri, cu partenerii din Comisia Europeană, astfel încât acele semne de întrebare pe care le aveţi, care sunt legitime să le rezolvăm în sensul dorit de dumneavoastră şi de organizaţiile pe care le reprezentaţi.

În legătură cu liceele academice despre care a povestit şi Marin German şi aţi pomenit şi dumneavoastră, doamna Bojescu, aici profit de interesul pe care manifestă această comisie faţă de acest subiect pentru că a-i ruga ca la momentul în care se va discuta despre proiectul de buget pentru anul 2027 să ne ajutaţi să se aprobe finanţarea printr-o linie specială dedicată burselor pentru elevii români care ar urma să înveţe în limba română în Ucraina precum şi pentru cadrele didactice care folosesc limba română în activitatea lor din aceste şcoli.

Acel program este foarte important, este un sprijin important pentru familiile românilor din Ucraina şi ne-ar ajuta să creştem numărul de licee academice cu predare în limba română, să le aducem mai aproape de aşteptările comunităţii româneşti.

Totodată, în legătură cu activitatea Comisiei mixte pentru minorităţi naţionale, dumneavoastră aţi făcut referire la ultima sesiune a acestei comisii care a avut loc în anul 2018 şi în momentul de faţă lucrăm pentru organizarea următoarei sesiuni a acestei comisii şi reluării activităţii fizice în plen a acestei comisii.

Una dintre propunerile părţii române este ca un număr mai mare de reprezentanţi ai minorităţii române şi ai minorităţii ucrainene din România să fie implicaţi, să participe fizic la următoarea întrunire.

Încă nu avem data viitoare întâlniri, dar urmează să vă comunicăm din timp astfel încât să puteţi să vă manifestaţi interesul în a participa la acel eveniment şi totodată evident că vom susţine acele întâlnire să despre care v-am povestit de la Slatina, Cernăuţi şi Ismail pentru ca partea română să-şi actualizeze solicitările dumneavoastră, astfel încât să şi avem legitimitatea necesară pentru a propune serie de acţiuni în numele dumneavoastră în cadrul acestei comisii.

Activitatea Comisiei Mixte este complementarea altor cadrele de dialog pe care le avem cu partea ucraineană. Încercăm să venim în întâmpinarea demersurilor dumneavoastră, inclusiv în ceea ce priveşte proiectul de înregistrare a Asociaţiei Biserica Ortodoxă Română în Ucraina.

Urmărim îndeaproape atât dialogul pe care domnul avocat Pătraş îl are cu secretariatul de stat de politici etnice şi de credinţă.

Totodată urmărim îndeaproape şi procesul pe care îl are în legătură cu decizia de interdicţie a intrării lui în Ucraina. Căutăm să fim utili şi să intervenim în favoarea dumnealui atunci când va fi necesar şi când va solicita acest lucru.

Puteţi conta pe noi şi în ceea ce priveşte întrebarea legată de libertatea religioasă, respectarea libertăţii religioase în Ucraina.

În mare măsură evaluarea noastră va depinde de finalizarea procesului de înregistrare a asociației religioase și .....

Domnul senator Stoica Ciprian Titi (AUR):

- Stimate doamnă, stimate domnule ambasador, acum vă rog frumos, sunteți în fața unei comisii formată din senatori aleși de către poporul român și dumneavoastră ne plimbați cu zăhărelul!

Este simplu.

- Dacă n-ați înțeles, vă repet și vă rog să vă structurați răspunsurile simplu și concret!

Dacă dumneavoastră considerați că este respectată libertatea religioasă în Ucraina, acum la acest moment, până acum! Nu veți face analiza după ce veți vedea ce se întâmplă, că înțeleg că procesul durează de doi ani, ceea ce este foarte mult.

Vă rog frumos, nu ne nu ne luați de proști că și răbdarea noastră are o limită. Iar faptul că nu vreți să răspundeți și toți lungiți răspunsurile, eu înțeleg limbajul diplomatic, dar ar fi trebuit să-l aplicați și chiar sunt curios cum l-ați aplicat în relația cu autoritățile ucrainene. De câte ori din august sau când v-au sesizat ați fost direct să vorbiți cu reprezentanții Radei sau dacă ați constatat încălcări, câte dintre acestea le-ați transmis pe canale diplomatice către reprezentanții Comisiei Europene care monitorizează situația în acest proces de aderare?

Deci, vreau să știu răspunsurile concrete la întrebări cât mai scurt și concis ca să înțelegem. Mulțumesc.

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

-Da. Răspunsul pentru ca să înțelegeți și dumneavoastră este că concluzia va depinde de rezultatul procesului din justiție la care este implicat domnul Pătraș. Când vom avea vom avea o sentință, vă dau un răspuns. În momentul de față monitorizăm procesul și verificăm cu standardele internaționale tot ce se întâmplă.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, președinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Domnul Patraș, vă rog, vreți să interveniți pe subiect?

Domnul Eugen Patraș – vicepreședinte al ICR Eudoxiu Hurmuzachi din Cernăuți:

- Da. Foarte pe scurt.

- Domnule ambasador, în ceea ce privește înregistrarea Mitropoliei Basarabiei, procesele au durat circa 10 ani. Vi se pare firesc ca și pentru comunitatea românească din Ucraina să dureze vreo 10 ani? E cazul ca în baza legislației din Ucraina, pe care noi o respectăm întocmai, noi am întrunit toate condițiile, repet, toate condițiile pentru înregistrarea asociației și ni se refuză într-un mod absolut nefiresc.

Deci nu e cazul ca și pe linie diplomatică, politică să se intervină, iar dumneavoastră sunteți prima persoană care ar trebui din partea statului român să intervină.

Nu să așteptăm procesele.

Noi am depus tot probatoriul din luna ianuarie și instanța nu se pronunță și nu e clar când se va pronunța. Deci, în timp de război s-ar putea să dureze 20 de ani. În 20 de ani dumneavoastră probabil că nici nu veți fi la Kiev ambasador. Deci trebuie de făcut ceva. Interveniți, vă rog.

Doi, la discuţia de sâmbătă, moderatorul discuţiei de sâmbătă şi preşedintele Comisiei Comitetului de Profil pentru Educaţie din Rada Supremă de ieri, înaintea şedinţei plenului Radei Supreme, a susţinut că acel proiect de lege care a fost votat ieri are avizul Comisiei Europene şi Comisiei de la Veneţia. Din câte cunosc eu, Uniunea Europeană nu are competenţa să îşi dea aviz asupra unor asemene proiecte de legi pe de o parte.

Pe de altă parte, am verificat Comisia de la Veneţia nu şi-a dat avizul pentru aşa ceva. Dacă ştiţi cumva mai multe, vă rugăm să ne spuneţi şi nouă a fost sau nu a fost avizul Comisiei Europene şi a Comisiei de la Veneţia asupra proiectului de lege!

Şi trei, cum s-a întâmplat că timp de cel puţin şase luni Ministerul Afacerilor Externe nu a îngăduit să se întâlnească cu reprezentanţii comunităţii românești pe problema pe care noi o discutăm azi pentru a preveni o asemenea situaţie. Iar pe de altă parte aţi considerat de urgenţă majoră ca în mai puţin de 24 de ore să se convoace acea întâlnire a comunităţii 80 de persoane care au stat aliniaţi în faţa reprezentantului Ministerului Educaţiei după ce s-a dat avizul, avizele de rigoare pentru vot şi după ce ni s-a spus din partea moderatorilor că discuţiile date deja aşa într-un zâmbet ironic nu mai au nicio relevanţă că avizele s-au dat. Aşa discutăm şi noi.

Adică nu avea absolut nicio relevanţă, nicio influenţă asupra votului, deci din Radă. De ce s-a organizat acea întâlnire? Dar nu s-a reuşit în şase luni să reuşiţi să intermediaţi cumva întâlnirea reprezentanţilor comunităţii care au scris atâtea cereri, atâtea memorii la Ministerul Afacerilor Externe şi nimeni nu ne-a răspuns nici până azi.

Nicio reacţie din partea ministerelor, nu vi se pare dumneavoastră, eu exclud versiunea că dumneavoastră nu aţi ştiut că noi ne-am adresat Ministerului Afacerilor Externe şi am încercat să avem un dialog, să lămurim, să clarificăm situaţia.

Deci s-a ştiut de partea română de mai multă vreme sau totul se face în secret şi noi nu ştim.

Poate pe spatele comunităţii discută.

Adică Kievul nu discută, Bucureştiul nu discută, iar noi suntem lăsaţi aşa undeva.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Domnul Anatol Popescu, vă rog rapid o întrebare!

Domnul Anatol Popescu, preşedinte Asociaţia Basarabia:

- Da, sper că mai este online, domnul ambasador.

- În 12 aprilie 2022, la Comisia de Investire în funcţie de ambasador la Kiev, de aici din Parlamentul României probabil domnia sa declara că protecţia drepturilor românilor din Ucraina este o prioritate a mandatului domniei sale. Vedem că nu prea a fost o prioritate. Din alte priorităţi. Repararea şi punerea în circuitul cultural a Casei Aron Pumnul din Cernăuţi nu a fost o prioritate. O altă prioritate declarată, redeschiderea dosarului Institutului Cultural Român blocat de ucraineni 20 de ani în urmă nu a fost o prioritate pentru domnia sa.

Şi a patra era deschiderea, era o prioritate a domnului ambasador, deschiderea Biroului Consular al României la Ismail, atât de necesar pe timp de război şi v-aţi convins şi nu a fost în stare nici măcar să deschidă, să redeschidă Consulatul General al României la Odesa.

N-aş vrea să întreb ce a făcut în tot acest mandat domnul ambasador. Aş vrea să-l întreb doar ce salariu aveţi, domnule ambasador?

Că e confidenţial.

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Deci, ceea ce vă pot spune este că e cel mai mic salariu din zona asta a Europei, aşa că în măsura în care puteţi promova şi o majorare de salariu vă stau la dispoziţie!

Revenind foarte repede la întrebările domnului avocat Pătraş, primul răspuns este: E nefiresc, nu e cazul să aşteptăm 10 ani până la înregistrare.

La a doua chestiune pot să vă confirm că partea ucraineană a avut consultări cu Comisia Europeană cu privire la acest proiect de proiect de lege.

Vă pot confirma că nu au existat consultări cu Comisia de la Veneţia, dar au existat consultări cu Consiliul Europei, consultări amănunţite cu Consiliul Europei cu privire acest proiect de lege. Nu ştiu dacă Consiliul Europei prin propriile instituţii au solicitat şi punct de vedere al Comisiei de revenire cu privire la acest proiect de lege.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

-Mă scuzaţi, vă întrerup. Aveţi acces la aceste consultări care spuneţi că au avut loc cu Consiliul Europei? Cu ce instituţie mai exact?

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Cu Secretariatul Internaţional al Consiliului Europei şi au existat mai multe deplasări ale echipelor respective aici la Kiev şi la Uşorod în această perioadă, inclusiv la ultimele runde de negocieri între noi şi partea ucraineană de la Uşorod a existat o delegaţie puternică a Consiliului Europei care a fost prezentă acolo.

Au fost prezenţi inclusivi la stabilirea listei delegaţiei maghiare în regiunea Transcarpaţia cu care au fost predate şi toate instituţiile de învăţământ cu predare în limba maghiară din regiunea Transcarpaţia.

Domnul Anatol Popescu, preşedinte Asociaţia Basarabia:

- Şi partea română a luat parte la acele negocieri, la acele discuţii? S-a ştiut ceva că noi n-am ştiut nimic.

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Noi am ştiut. Noi am ştiut despre ce este vorba şi vă pot confirma că atunci când reprezentaţii comunităţii româneşti au considerat că este mai ca noi să fim cei care propunem diverse iniţiative părţii ucrainene am făcut acest lucru.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Care a fost obiectivul concret al vizitei în teritoriu al acestora ?

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Staţi un pică să finalizez întrebările acestea şi după aceea revenim cu alte răspunsuri, alte întrebări. Ce mai pot să vă spun este că şedinţa de vineri a fost facilitată de către ambasadă la solicitarea dumneavoastră.

Dumneavoastră în memorandum spuneţi că acele consultări pe care le-aţi avut cu autorităţile ucrainene din august încoace au fost doar formale. Acesta este motivul pentru care noi am insistat pentru un dialog direct între toţi cei interesaţi şi autorităţile ucrainene. De câte ori îmi veţi solicita mie să facilitez dialogul dintre dumneavoastră şi autorităţile ucrainene puteţi conta pe mine .

Când îmi scrieţi şi îmi solicitaţi sprijinul evident eu mă consult cu Bucureşti îmi iau aprobările de la Bucureşti, dar puteţi cont sprijinul nostru de câte ori este nevoie să particip chiar şi eu la câteva dintre întâlnirile dintre comunitate şi autorităţile ucrainene, nu contaţi să nu ezitaţi să mă invitaţi. Eu fac deplasări în teritoriu de câte ori mă invitaţi să particip la întâlnirile dumneavoastră. Deci aveţi în mine un partener. Căutăm să ne străduim, să vă sprijinim în ceea ce vă propuneţi.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Mulţumim frumos. O întrebare pentru domnul consul Claudiu Tătaru sau poate şi doamna consul Loredana Stănculescu.

Vreau să vă întreb în ce măsură din punct de vedere juridic, pentru că am văzut care sunt opiniile reprezentanţilor comunităţii româneşti.
Am văzut întrebările colegilor senatori.
Acum vreau să vă întreb şi pe dumneavoastră ca reprezentanţi în diferitele regiuni din Ucraina. Cum vedeţi din partea MAE?

Pentru că la momentul actual eu cel puţin dacă mă puteţi contrazice, dacă vedeţi dumneavoastră pentru că sunteţi mai vechi acolo, dacă găsim o altă soluţie, ca Comisia Mixtă Interguvernamentală româno-ucraineană pentru minorităţi să poată cere un moratoriu de aplicare al acestei legi care a fost votată şi promulgată ieri până la nişte consultări reale şi preluări reale din amendamentele, doleanţele comunităţii de români. Asta clar MAE poate să ceară.
Ce părere aveţi dumneavoastră?

Domnul Claudiu Tătaru, Consul General –gerant, Consulatul General al României la Odesa:

- Bună ziua.

Vă adresez salutul meu cu respect tuturor celor care sunt prezenţi la această întâlnire.

Numele meu este Claudiu Tătaru, îndeplinesc funcţia de consul general gerant la Consulatul General al României de la Odesa.

Aş porni în intervenţia mea de la întrebarea dumneavoastră ce a făcut statul român în perioada 1-12 octombrie în raport cu statul ucrainian privind protejarea drepturilor comunităţii istorice româneşti din regiunea Odesa.

O să mă refer strict la regiunea Odesa.

Nu am avut un mandat foarte clar, dar vă pot spune ce am făcut în perioada august-septembrie împreună cu Ministerul Afacerilor Externe de la Bucureşti pentru a salva patru situaţii de criză care au apărut în raport cu grupurile noastre din comunităţile etnice de români din Borisca, satul Nou, Sărata, Orlinca. Ministerul de Externe a emis patru note verbale adresate autorităţilor ucrainene.

Prin intermediul meu au fost făcute un set de patru demersuri separate în raport cu autorităţile regionale de la Odesa, cu autorităţile locale din Catarbunar, Sărata şi Orlica, acolo unde am reuşit cu stăruinţă să întoarcem situaţiile nefireşti care s-au întâmplat acolo în rezultate pozitive.

Dar nu la asta aş vrea să mă refer în mod în mod explicit, ci aş vrea să mă refer la un alt câştig care a rezultat în urma acestor intervenţii şi care sunt esenţiale pentru următoarele demersuri pe care statul român le va avea în raport cu statul ucrainian. Pentru că pornind de la logica că statul ucrainian a descentralizat decizia către

autorităţile locale sau mai exact către fondatorul instituţiei de învăţământ pentru a lua decizii în privinţa elevilor care au studiat în limba în limba maternă.

Putem să folosim şi relaţia inversă ca de la nivel local să putem prin intermediul autorităţilor ucrainene să generăm anumite iniţiative care să vină în sprijinul comunităţii româneşti din Uniunea Odesa. Mă refer exact la o înţelegere pe care am convenit-o cu şeful administraţiei militare a raionului Ismail, unde este cea mai importantă, cea mai compactă comunitate românească, ca noi împreună cu administraţia raională să mergem şi să evaluăm la faţa locului situaţia claselor cu predare în limba română situaţia elevilor, să facem o situaţie centralizată pe raionul Ismail şi bineînţeles cu o expunere şi pentru celelalte raioane şi de aici autorităţile ucrainene să vină cu propuneri concrete de amendare a legii educaţiei, dar iniţiativa să le aparţină.

Este o chestiune de noutate.

Eu cred că este un câştig foarte mare pentru că am reuşit într-un termen destul de scurt să creăm o structură de dialog cu autorităţile ucrainene fiind să obţinem cel puţin la nivelul regiunii Odesa să obţinem angajamentul lor şi participarea lor concretă în soluţionarea acestor situaţii care privesc strict comunitatea românească. Prin urmare, după cum observaţi, aceste elemente de context formal al acţiunilor noastre nu întotdeauna sunt cunoscute reprezentaţiilor comunităţilor româneşti, ceea ce nu înseamnă că demersurile noastre nu au existat. Deci nu ar vrea să refuz la tot faptul că misiunile noastre diplomatice şi consulare nu au fost diferite faţă de situaţiile cu care s-au confruntat comunităţile româneşti din Ucraina. Ba din contră.

Chiar vreau să salut pe această cale eforturile pe care le fac colegii noştri de la Cernăuţi şi care de ani de zile efectiv luptă pentru protejarea intereselor comunităţii etnice din regiunea Cernăuţi.

Pentru noi a fost un model şi eu personal am încercat să mă ridic cel puţin la nivelul la nivelul lor.

Avem situaţii speciale pentru că într-adevăr demografia în regiunea Odesa a fost puternic afectată de situaţia de război. Multe familii au luat calea exilului. Şi în momentul de faţă sunt multe şcoli care nu mai întrunesc acest criteriu de 50% plus 1 pentru a menţine statutul de şcoală naţională.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Mulţumesc, domnule Tătaru. Doamna consul. Domnule Consul general.

Domnul Claudiu Tătaru, Consul General –gerant, Consulatul General al României la Odesa:

- Şi eu vă mulţumesc pe această cale. Vreau să îi transmit domnului Anatol Popescu mulţumiri pentru aprecierile care le-a făcut la adresa Consulului Român de la Odesa. Într-adevăr pentru noi, adică pentru mine, pentru că sunt deocamdată singur acolo, comunitatea românească din regiunea Odesa reprezintă prima prioritate. Vă mulţumesc.

Domnul Anatol Popescu, preşedinte Asociaţia Basarabia:

- Tot respectul, aveţi aprecierile foarte bune în comunitate şi eu tind să ţin cu comunitatea din care provin. Ceea ce vreau să zic că numărul elevilor din clase româneşti din regiunea Odesa, cum am demonstrat, deci nu este neapărat trendul demografic din sudul Basarabiei.

- Avem un potenţial de 18 sate cu populaţie majoritară românească, avem un potenţial de peste 4300 de elevi pentru a-i şcolariza în clase româneşti. Deci este vorba

de ucrainizarea din ultimele două decenii şi jumătate, în ultimii 25 de ani, ucrainizarea acestor şcoli. Deci nu e vorba de demografia. Nu s-a ridicat jumătate de sat să plece şi să nu mai avem copii în clase româneşti. Au fost ucrainizate, au fost promovate şi favorizate clasele cu predare în limba ucraineană. Dacă ajungem acuma sub nivelul de 50% de elevi în clasele româneşti, nu este din cauza comunităţii. Înţelegeţi?

Domnul Claudiu Tătaru, Consul General –gerant, Consulatul General al României la Odesa:

- Eu vreau să vă răspund punctual la această la această chestiune. Să ştiţi că lucrăm cu aceleaşi instrumente cu care lucrează şi autorităţile ucrainene, dar avem posibilitatea ca să răspundem în privată măsură cu propuneri care să vină să soluţioneze aceste situaţii. Într-adevăr, avem o problemă cu redistribuirea elevilor de etnie română în sistemul de învăţământ ucrainian. Pentru că dacă pentru un elev ucrainian căruia i se desfiinţează clasa sau şcoala are la dispoziţie o multitudine de posibilităţi pentru a se reînscrie într-o clasă de limba ucraineană, nu aceeaşi situaţie este şi pentru elevii de etnie românească. Motiv pentru care eu am venit cu iniţiativa şi urmează să - cu aprobarea MAE - să propunem înfiinţarea unor nuclee de şcoli, astfel încât elevii de etnie română să nu fie redistribuiţi într-un sistem de alte şcoli de şcoli ale altor minorităţi bulgare, găgăuză sau nu ştiu altă etnie, ci să venim cu propunerea de a înfiinţa clase noi, şcoli noi în nuclee care să poată să adune elevii comunităţii româneşti, cum ar fi de exemplu un liceu, să înfiinţăm un liceu sau clasă sau clase de limba română în Ismail.
Tuturor le este mai facil să vină către capitala regiunii, capitala turului regiunii, decât să fie distribuiţi în alte în alte localităţi din proximitate.

Asta este propunerea mea că în raport cu autorităţile din Ucraina, bineînţeles că o să obţină avizul MAE, dar noi să propunem nuclee de şcoli care să poată să adune elevii de etnie română care vor să studieze în limba română şi care nu au posibilitatea să o facă în propriile localităţi sau în localităţile din proximitate.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Mulţumesc frumos. Pe scurt, doamnă Consul Stănculescu. Şi opinia dumneavoastră, vă rog.

- În privinţa acestui moratoriu de aplicare a legii care a fost votată şi promulgată ieri, credeţi că Ministerul Afacerilor Externe va dori să facă acest lucru pentru a sprijini românii din Ucraina?

Doamna Irina Loredana Stănculescu – Consul General al României la Cernăuţi:

- În contextul actual geopolitic, eu cred că este foarte dificil ca Ministerul Afacerilor Externe să mai facă vreun demers în momentul de faţă, dar cred cu tărie că Ministerul Afacerilor Externe va face pe viitorul mai îndepărtat în sensul de a încerca, pentru că noi ştim că cele două clastere acum se deschid pentru Ucraina în Uniunea Europeană şi cred că este un moment important şi acesta pentru Ucraina.

Dar totodată vreau să susţin că să susţin că ne aşteaptă vremuri foarte grele în ceea ce priveşte învăţământul în limba română pentru că am sesizat în nenumărate rânduri Ministerului Afacerilor Externe chiar sub nasul lucru şi în momentul acesta au fost emise două hotărâri de consiliu regional în octombrie 2025 şi iulie 2026 printre care şefa departamentului de învăţământ Oxana Sacrier actual vice-guvernator a fost promovată pentru aceste pentru aceste demersuri pe care le-a făcut în comunitatea din regiunea Cernăuţi, a emis , Consiliul Regional a emis două hotărâri de consiliu prin care practic

diminuează ciclul liceal din şcolile cu predare în limba română din momentul de faţă şi din 43 de instituţii de învăţământ practic au rămas numai 8 şi până la 13 cumva dacă vor face cereri poate vor fi luate în calcul.

Aceste chestiuni au fost sesizate. Noi trebuie totuşi să ne uităm şi chiar dacă în momentul de faţă comunitatea românească are o înfrângere, să zic aşa, pentru faptul că într-adevăr nu au fost consultări. Consultările au fost formale, au fost fictive.

Au fost, de exemplu, doamna Bojescu are un mandat din decembrie 2024 de la întreaga comunitate să reprezinte întreaga comunitate din Ucraina, negocierile cu Ucraina. Acest mandat a fost semnat în faţa noastră la Consulatul General al României la Cernăuţi.

La una din întâlnirile pe care le-am avut doamna Bojescu nu a fost luată în calcul. Ba mai mult eu am solicitat prin mai multe note verbale la Consiliul Regional Cernăuţi să fie anulate aceste hotărâri de consiliu în baza întâlnirilor şi încheierii parteneriatului strategic din 12 martie 2026 între preşedinţii noştri de stat şi am rugat Consiliul Regional să repună în situaţia avută anterior din punct de vedere juridic aceste hotărâri de consiliu şi nu să se amâne reforma până în 2027 aşa cum au statuat preşedinţii noştri de stat.

Guvernatorul care este votat pentru un nou mandat ne-a asigurat că va organiza împreună cu doamna Sacriel, vice-guvernatoarea responsabilă pe securitate şi învăţământ va organiza o comisie din care să facem parte împreună cu membrii comunităţii românești reprezentativ.

Ulterior am fost anunţaţi chiar de domnul Guvernator care trăgea de noi. Haideţi stimaţi colegi să vă întâlniţi mâine.
Să vă întâlniţi mai repede. Haideţi să facem reforma. Adică ucrainenii trag de noi să încercăm să ajungem la o soluţie şi la o negociere. Da. După care am fost anunţaţi chiar din interiorul administraţiei militare regionale de stat chiar de către Oxana Sacrier că de fapt domnul guvernator a trecut domnul ambasador al României la Cernăuţi, domnul Victor Micula a trecut prin regiune şi i-a interzis doamnei Sacrier ca să facă întâlnirea cu Consulatele Generale ale României la Cernăuţi, cu Consulatul General împreună cu membrii comunităţii.

Îmi pare rău să spun acest lucru în faţă domnului ambasador dar din păcate cred că problemele noastre nu vin numai de la ucraineni, ci problemele noastre vin de la mandatul pe care şi-l exercită domnul ambasador încercând să obstrucţioneze adesea întâlnirile membrilor comunităţii în comisiile şi în negocierile propuse faţă în faţă în comisia mixtă româno- ucraineană. Am încercat să iau cuvântul în această comisie şi din păcate mi s-a transmis că am calitate de membru observator în comisia respectivă şi că nu voi putea lua cuvântul. Eu desfăşor activitatea de opt ani în regiunea Cernăuţi. Am un mandat de opt ani până acum, mi s-a spus că ştiu foarte mult care sunt realităţile din interes şi aş vrea să vă spun şi să vă dau un exemplu foarte clar.

I-am spus foarte clar, i-am expus foarte clar domnului ambasador în vizitele pe care le-a efectuat în regiunea Cernăuţi la liceul Crasna. Liceul Crasna a fost transformat în liceu bilingv în condiţiile în care, şi este într-un program pilot- în condiţiile în care în această şcoală învaţă aproximativ 500 de elevi şi lângă acest liceu există liceul cu predare în limba ucraineană.

Am întrebat şi întrebată fiind la întâlnirile noastre şi doamna Sacrier şi domnul guvernator de ce s-a întâmplat acest lucru este pentru faptul că într-adevăr se doreşte se doreşte asimilarea. Se află chiar lângă Vicovul de Sus este proximitatea cu România este o comunitate foarte mare de 8000 de locuitori acolo exista şi liceu cu predare în limba română care se desfiinţează din 2027 conform reformei administrativ teritorială. Cred că noi trebuie să ne canalizăm eforturile de a păstra aceste licee de aici înainte, chiar dacă

această lege există sau nu este favorabilă în ceea ce priveşte comunitatea românească. Totodată sunt foarte multe licee. Eu aş putea să vă arăt o hartă pe care am realizat-o.

Dacă puteţi vedea nişte dreptunghiuri, da, aceste dreptunghiuri sunt toate liceele noastre care şterg ciclul liceal începând cu 2027cu reforme.

Cred că de fapt asta este problema.

Asimilarea se întâmplă chiar în momentul de faţă pentru că foarte mulţi elevi de clasele a 10 –a aici au fost redirecţionaţi către şcolile cu predare în limba ucraineană pentru că efectiv în actualele şcoli care au fost vor deveni licee academice începând cu 2027.

Din păcate nu putem avea o negociere corectă pentru că nu avem un mandat corect şi nu am avut un mandat de negociere din partea României decât după comunicatele de presă. În momentul de faţă noi nu avem cunoştinţă care este poziţia României şi care a fost poziţia României.

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Vă transmit eu imediat acum. Mulţumesc tare mult de intervenţie. Pentru mine ziua aceasta a fost lămuritoare, din păcate extrem de dezamăgitoare. Vă mulţumesc, doamnă consul, domnii consuli, reprezentanţilor comunităţii româneşti, care aţi venit şi aţi spus tot ce se întâmplă cu adevărat acolo. Se pare că avem un Minister al Afacerilor Externe degeaba la Guvern. Este demis, dar ar trebui să şi dea demisia doamna Ţoiu, iată că aici în sală, la audieri nu s-au obosit să vină. Pe doamna Ţoiu o chem de un an să îi spun ce se întâmplă cu aceşti oameni din Ucraina. Nu pentru că îmi face plăcere să fac audieri, dar trebuie să ştie ce probleme au acolo. Nu vine. I-am dat de ales date în care să vină la această comisie şi nu vine. Eu pot să înţeleg că nişte oameni nu se pricep la ceva, dar lasă-te a ajutat.

Sunt oameni care ştiu, avem consilieri care se pricep la acest domeniu. Poate veni să înveţe dacă acţionează în favoarea românilor. Însă acest lucru nu se întâmplă.

Dovadă nu răspunde la ce adrese solicitări primeşte.

Nu transmite nici măcar un secretar de stat să ia parte la aceste audieri. Domnul ambasador ne transmite că această lege este excepţională pentru comunitatea de români de acolo şi vedem acum că salută promulgarea de către preşedintele Volodimir Zelenschi a acestei legi!

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Doamna senator, vă rog opriţi-vă! Nu afirmaţi lucruri pe care nu le-am spus! Eu ceea ce am spus este că această lege este o lege.....

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Deci vreau să vă citesc cine este foarte bucuros de promulgarea acestei legi. „Salut promulgarea de către preşedintele Volodimir Zelenschi a modificărilor legislative privind dreptul minorităţilor naţionale în limba maternă. Noile prevederi legislative consolidează cadrul legal pentru educaţia în limbile minorităţilor recunoscute ca limbi oficiale ale Uniunii Europene alături de limba ucraineană. Considerăm că în acest fel Ucraina îşi consolidează poziţia de candidat la integrarea în Uniunea Europeană, un proces pe care România îl sprijină ferm!„

Îl sprijină ferm în defavoarea comunităţii de români.

Este parte din postarea făcută de preşedintele Nicuşor Dan acum 22 de minute. Noi vom încerca în continuare să facem tot ce se poate pe calea externă. Eu, în calitate şi în calitate de membru al Consiliului European al Parlamentului, voi face tot ce voi putea în Comisia de monitorizare pentru ca Comisia de la Veneţia să fie sesizată de aceste lucruri grave. Este clar că în România românii la ora actuală nu mai au aliaţi. Îmi pare rău să spun acest lucru în această şedinţă.

Dar nu putem lăsa şcolile din Ucraina să moară.

Nu putem lăsa limba română din Ucraina să moară.

Vă mulţumesc vouă celor care faceţi aceste eforturi de ani şi zeci de ani, pentru ca identitatea românească să nu piară acolo şi vă felicit pentru că sunteţi de cele mai multe ori mai români decât românii din ţară atunci când vine vorba de determinarea şi ambiţia de a duce mai departe limba, credinţa, dansul, muzica tradiţională românească.

Vă mulţumesc celor din presă care aţi fost prezenţi astăzi aici pentru că îmi doream să aflaţi aceste adevăruri şi să le transmiteţi mai departe nedistorsionat, fără o linie mediatică dictată, pentru că sunt români, aproape jumătate de milion de români în Ucraina.

Vă mulţumesc frumos.

Domnul senator Ştefan Geamănu, membru al Comisiei pentru românii de pretutindeni:

- Aş mai avea şi eu o întrebare, dacă se poate. Dar ce să mai întrebare domnul? Cine i-a permis acestui ambasador să oprească consultările dintre consul şi autorităţile ucrainene?

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Trebuie să intervin pentru a infirma acea afirmaţie. Eu nu i-am interzis nimănui să opereze consultări în regiunea Cernăuţi!

Doamna Irina Loredana Stănculescu – Consul General al României la Cernăuţi:

- Dumneavoastră sunteţi în strânsă legătură cu autorităţile din regiunea Cernăuţi şi de nenumărate ori ne-aţi trezit să facem anumite demersuri şi chestiuni pe care mi le-aţi transmis mie personal.

E.S. Domnul ambasador Alexandru Victor Micula:

- Nu în legătură cu asta! Vă rog să nu mai faceţi afirmaţii care nu corespund adevărului!

Doamna Irina Loredana Stănculescu – Consul General al României la Cernăuţi:

- Am făcut afirmaţii şi cunosc consecinţele acestui demers, domnule ambasador! Domnule ambasador, cu toate convingerile posibile pe care le am pentru că din păcate ne-aţi izolat în această perioadă şi noi nu avem ca misiune diplomatică la cunoştinţă despre demersurile pe care dumneavoastră le faceţi şi nu ne informaţi!

Eu am lucrat patru ani de zile şi cu ambasadorul Cristian Leonţu care este actualul ambasador al României în Republica Moldova. Dar în astfel de condiţii eu nu am lucrat. Dumnealui ne comunica absolut toate întâlnirile pe care le aveam. Erau chestiuni care erau de o natură pur şi simplu se derulau colegial. Toată lumea cunoştea care este politica externă a statului român. De când a venit acest domn ambasador, noi nu cunoaştem care este politica externa a statului român.

Vă mulţumesc!

Doamna senator Cristina-Gabriella Dumitrescu, preşedinte Comisia pentru românii de pretutindeni:

- Vă mulţumesc pentru lămuriri.

Declarăm închisă şedinţa de audieri de astăzi.

Vă urez mult succes celor care într-adevăr vă luptaţi pentru drepturile românilor acolo.

Felicitări şi să nu renunţăm.

O zi frumoasă!